

TEKNOLOJİK BİR DÖNÜŞÜM OLARAK DİJİTALLEŞME KAVRAMI VE ETKİLERİ THE CONCEPT OF DIZITIZATION AND ITS EFFECTS AS A TECHNOLOGICAL TRANSFORMATION

Özge ÖZÇELİK BALOĞLU

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Rektörlük

ozgebaloglu@nevsehir.edu.tr

ORCID: 0000-0003-4713-8720

ÖZ

Geliş Tarihi:

04.04.2023

Kabul Tarihi:

13.06.2023

Yayın Tarihi:

30.06.2023

Anahtar Kelimeler

Dijitalleşme,
Dijitalleşmenin
Etkileri, Dijital
Bilgelik, Dijital
Yerliler, Dijital
Göçmenler

Keywords

Digitalization, The
Effect of
Digitalization,
Digital Wisdom,
Digital Natives,
Digital Migrants

Sanayi devriminden ile dijitalleşme, sanal bir teknolojik iklim mekânı olarak, yaşamın birçok alanına etki etmektedir. Erişimi kolay ve etkileşimi serbest dijital ortamlar, bireysel düzeyde başlayan, toplumsal düzeye yayılan etkileriyle, kısa sürede uzun vadeli teknolojiyi kabul edilebilir hale getirmektedir. Gündelik hayata etki eden boyutuyla teknoloji yaşamımıza da yeni kavramı eklemektedir. Dijital uzantılar ile yorumlanan teknolojik düzende, toplumsal ve kitlesel dönüşümler yeni dijital kavramlar aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu kavramlar salt tanımsal boyutuyla değil, dijital teknoloji boyutuyla da birer aracı olarak “teknoyorum”lara rehberlik etmekte, uygulama ve kullanımı tanımlayan kavramların yanı sıra literatüre kullanıcılar için yeni kavramların eklenmesine neden olmaktadır. Bu kavramlarla teknolojinin toplumsal ve kültürel etkileri ölçülüp, değerlendirilmekte, teknolojinin etkisel boyutunda kullanıcılara yeni pencere açmakta, aynı zamanda dijital dünyaya uyum sağlayan bireylerin güncellenen tanımlarla değerlendirilmesine gerekçe olmaktadır. Çalışmada da bu perspektiften teknoloji kullanımına hakim olanları dijital yerliler, teknolojiyle daha geç tanışanları dijital göçmenler, teknolojiyi ihtiyatlı kullananları ise dijital bilgeler olarak tanımlanacaklardır.

ABSTRACT

From the industrial revolution to today digitization affects many fields of life as a changing virtual technological climate place. The digital media that is easy to access and free to interaction, turns technology to acceptable as in the long term in a short time, with its effect that starts at individual level and spreads to community level. Technology also adds new many concepts with its dimension that affect daily life. In the new technological system that comments with digital stipes, communal and massive transformations occur in by new digital concepts. These concepts guide to techno comments as technological mediators not only with this dimension but also with technological dimension. and they cause to add new concepts to literature for new users besides they define technology, application and using areas. By the means of those concepts the cultural and communitical effect of technology are measured and evaluated and thus technology opens new windows for users with its effective dimensions

and at the same time it evaluates new persons who assort with digital world with updated definitions. Those who have dominated the usage of technology are defined as digital natives, those who met technology later are defined as digital migrants, and those who use technology carefully are defined as digital wise persons.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1276723>

Atf/Cite as: Özçelik Baloğlu, Ö. (2023). Teknolojik bir dönüşüm olarak dijitalleşme kavramı ve etkileri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(2), 1189-1210.

Giriş

Bilginin sayısallaşmış hali olan dijitalleşme, verilerin sayısallaştırılıp, platformlarda yer edinme sürecini kapsamaktadır. Sayısallaştırma ise, analog işlemlerini kapsayan, analogun bilgisayar ortamında depolanması ile dönüşen, veri kaynaklarıyla iş süreçlerini etkinleştirmekte (Karakas vd, 2009; i-SCOOP I) bu dönüşüm de dijital teknoloji kavramı ile beraberinde birçok teknolojiyi yaşamda etkin hale evirmektedir. Söz konusu dönüşümde, dijital uzak olan, bilgisayar, cep telefonu ve interneti olmayan dünyayı tanımlayamayan belirli yaş aralığı dijital yerli, teknoloji becerisi kısıtlı yaş gurubu dijital göçmen olarak nitelendirilmektedir. Bu bağlamda nesiller arasında dijital uçurum olgusu teknolojiye erişim düzeyi ile birlikte kuşak farkıyla da açıklanabilmektedir (Ormanlı, 2012:33). Teknolojinin ihtiyatlı kullanımının öğrenilmesi ise bu farkı azaltmayı mümkün kılacaktır. Dijital bilgelik dijital sahaların faydacı yaklaşımıyla kullanılması, birçok alanda dijitalin çözüm aracı olarak işlevselleştirilmesini hedeflenmektedir. Faydacı teknolojide insan kendisine yüklenen teknolojinin sunduklarını filtreleyebilen, üretilen içerikleri seçip kategorilendirebilen etken haline gelecektir. Bilinçli teknoloji kullanımı teknolojinin sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel alanıyla dolaylı temasta ilerlemektedir. Bu nedenle dijital teknoloji kullanımı ile toplumsaldan bireyselle evrilen bilinçlendirme sürecine geçilmesi gerekmektedir. Teknolojinin faydacı kullanımı partnerliğinde gerçekleşebilecek bu süreç ise yaşam pratiğiyle uygulamaya geçirilebilen bilgelik kavramını dijital alana taşımaya hedeflemektedir. Yaşama taşınan dijitalin bilge halinde ise bireyselden başlayarak toplumsala yönelik fayda için teknolojiyi kullanabilmeleri mümkün görülmektedir. Bu doğrultuda çalışma da teknolojiye etki boyutuna felsefi kavram olan bilgelik çerçevesinden bakmayı hedeflemektedir.

Teknolojik Bir İklim Olarak Dijitalleşme

Günümüz dijital iletişim teknolojilerinde son 30 yılda birçok yenilik bireyi ve bireye ait olanı dönüştürmüş ve değiştirmiştir. Hızlı ve kolay ulaşılan dijital dünya bireyi ve toplumu forma sokarken iletişim şekilleri, pratikleri, farkındalıklarını dijitalleşme kavramlarıyla gündelik yaşama dahil etmiştir.

Dijitalleşme teknolojik, kültürel, sosyal değişim manzarasında, yeni tekno-kültürün parçası olarak görülmektedir (Lister, 2009:10-11). Köken olarak Latince parmak anlamına gelen “digitus”tan gelmektedir. Romalılar sayıları anlatmak için parmağı kullanırken, Avrupa dillerinde sayı, “digit” ve sayının bulunduğu hane gibi anlamlara gelmektedir. Türk Dil Kurumu köken olarak dijitalleşmeyi Fransızca dijitalin karşılığını “benzer, eş” anlamı ile vermiştir (Adiloğlu ve Yücel, 2019:52). Gartner’ın sözlüğü iş modelini değiştirme, yeni değer gelir üretme fırsatı olarak tanımlarken, iş operasyonlarının dönüşümü amacıyla bilginin kullanımını önceleyen bir tanım getirmektedir (Gartner IT Glossary).

Dijitalleşme kökensel olarak sanayi devrimine dayanmaktadır. Çağdaş üretim teknolojileri I.Sanayi devriminde, İngiltere’de, tekstil sektöründeki küçük işletmelerin dokuma tezgahlarının mekanik şekle dönüştürülmesi, II.Sanayi devriminde, buhar enerjisine ilave olarak, 1800’lerde petrol ve elektronik üretime geçilmesi, III.Sanayi devriminde sanayileşme ve 1970’ler itibarıyla dijitalleşmenin devamı niteliğinde olan sayısallaşma kavramları ile IV.Sanayi devriminde yaşamda yer bulmaya başlamıştır (Ersöz ve Özmen, 2020:171-172).

Dijitalleşme birçok teknolojik deneyim ve yeniliğin ardından ortaya çıkarken, medya temelli teknolojik boyutun dijital dönüşümü ise 1970’lerde başlamıştır. Genel olarak 1990’larda ivme kazanmış bugünün bilgisayar ve internet teknolojisiyle farklı boyutlara ulaşmıştır (Dilmen, 2007:114). Bu boyutlar medyaya da sayısal temsil, kod evrimi, değişkenlik, otomasyon, modülerlik özellikleriyle “yeni” ifadesini eklemiştir (Manovich,2001:27-48).

Dijitalleşme Web 1.0, 2.0, 3.0 ile farklı yönler doğru evrilmeye devam etmektedir. Dönüşümün uygulama evrelerinin ilkinde Web 1.0 teknolojisi ile karşılaşılacaktır. HTML web sayfaları kapsamında sadece web sitesini yayınlayanlar ve okuyanları kapsayan web 1.0 site ziyaretçileri ile etkileşim kurulmamaktadır. Web 2.0’da internet kullanıcılarının web sayfası aracılığıyla görüş bildirebildiği paylaşımlar için uygun araçlara imkan tanıyan sosyal ortamlar oluşturulmuştur. Web 3.0 ise kişiye özel sonuçların portallarını kümelemektedir (Demirli ve Kütük, 2010:98-100).

2011 yılında Almanya’da Hannover Fuarı’nda Endüstri 4.0 kavramı ortaya atılmıştır. Burada endüstrinin 4.0 halinin strateji ile temellenmesi planlanmaktadır. Bu stratejide kullanılan cihazlar birbiriyle internet bağlantılı akıllı elektronik sistemde yer almakta, siber fiziksel sistemler denilen düzende, üretim makinaları kendilerini yönetebilmektedir (Yücel ve Adiloğlu, 2019:51). Japonya dijital ortamın her yön için etkili

olduğuna, dikkat çekmek üzere dijitalleşme sürecini Toplum 5.0 bilgi toplumu olarak tanımlamaktadır (Satı ve Yılmaz, 2020:58).

Dijital değişimler gündelik hayatı dönüştüren uygulamalar ile dijital dönüşümün eseri olan, büyük veri, yapay zeka, açık veri, veri madenciliği, siber güvenlik, hacker, hiperlink, nesnelerin interneti gibi birçok kavramı da bünyesine dahil etmiştir (Olçay, 2018:92).

Dijital teknoloji ile toplumsal düzende kendine yer bulan kavramlar o toplumda yaşayan bireyler tarafından, toplumsal, kültürel, sosyal, toplumsal tanımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Her yeni dijital kavram gündelik pratikleri değiştiren, bireylerin içinde buldukları düzene farklı pencereden bakmasını sağlayan araçlar haline gelmekte, bireylerden topluma sirayet eden dijitalleşme toplumların vitrininden bakılan yüzü kabul edilebilmektedir. Öyle ki toplum bazında ülkenin gelişmişlik seviyesinin günümüzdeki belirgin koşulu teknolojiye sağladığı uyum ile eşdeğerdir. Dijitale ayak uyduran, ülkeler bugün gelişmiş ya da gelişmekte olan ülke kabul edilirken, erişimi kısıtlı ülkeler gelişmemiş ülkeler skalasında görülmektedir.

Bir ülkenin dijitalleşmesinin ölçütünü Sabbagh (vd. 2012:122) her yerde bulunabilme, karşılanabilirlik, güvenilirlik, hız, kullanılabilirlik ve yetenek olarak kategorilendirmektedir.

Bugün ulusal/uluslararası anlamda dijitalleşme ile yeni medya çağı temel olarak teknolojik bileşenin sonucundaki dönüşümle farklı birçok verinin iletişim araçlarında dönüşüm ve dolaşımını mümkün kılmaktadır (Değirmencioglu, 2016:592).

Bu bağlamda, yeni iletişim teknolojilerinin dijital uzantıları olan kanallar kendisi için belirlenen hedefte verilerin dolaşımını sağlamakta, toplumun sosyal, kültürel, siyasal, ekonomik, toplumsal ve kitlesel anlamda değişim ve dönüşümünü sağlayan veri topluluklarına “teknolojik birer aracı” olmaktadır.

Toplumsal Bir Pratik Olarak Gündelik Yaşamın E-Halinde Dijitalleşmenin Etkileri

Dünyada yaşanan dönüşümler ve endüstri devrimi ile gelişen araçlar yaşamda da etkisini göstermeye başlamış, böylece dijital odaklı hal alınmasına neden olmuştur (Özdemir, 2021:162).

Dijitalleşme ile birlikte çevresiyle iletişim ve etkileşiminde de değişim yaşayan toplumlar, akıllı cihazlar vasıtasıyla bilgiye erişme ve bilgiyi yayma şekillerinde de yeniliklerle karşılaşmışlardır (Nasiri, 2020). Bilgiye kolaylıkla ulaşabilen insanlar, yaşamın e-halinde bilginin alıcı, temsilci ve taşıyıcısı haline gelmişlerdir.

Günlük yaşama dair çoğu faaliyet dijitalde gerçekleşmeye başlarken (Taşel, 2020:127), beraberinde çoğu işin konforlu biçimde çözümü öncelenmekte, bireyin yükü azalmaktadır.

Dijitalleşmenin kolaylaştırıcı etkisi genel ölçüde matuf olarak kullanıcı alanıyla ilgili görünse de siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürelde bugün dijitalleşmenin toplumsal sonuçlarıyla karşılaşılmaktadır.

Yeni sosyal morfolojisinde toplum, yayılan ağ bilinciyle, güç, kültür, siyaset, üretim, deneyim gibi işleyişlerin de farklı sonuçlarıyla karşılaşmakta, sosyal örgütlenme yeni bir ağ toplumuna neden olmaktadır (Castells, 2010: 500-509).

Dijitalleşmenin Ekonomik Etkileri

Dijitalleşme beraberinde getirdiği ekonomik düzen ile kitlelerin tüketim alışkanlıklarını, çalışma ve iş düzenini, ülkelerin ekonomik duruşlarını belirlemektedir. Bugün teknolojik olarak ilerlemiş birçok ülkede yeniliklere uyum sağlama bir prestij kaynağı kabul edilmekte, iş ve istihdam gücüne etkide bulunmaktadır.

Öyle ki bugün dijitalleşme, sunduğu ekonomik büyümeyle, kapsamındaki ülkeleri ileri aşamalara taşıırken, artı yüzde yirmi ekonomik fayda elde eder hale getirmekte, işsizliği azaltırken, yaşam kalitesini iyileştirmektedir (Sabbagh vd, 2012:121). Bunlarla birlikte dijitalleşme kitap, oyun, film, müzik endüstrileri kapsamında da etkinlikleri yeniden icat etmektedir. Şirketlerin çeşitli küresel pazarlara erişimini sağlayan dijitalleşme, ürün iyileştirme adına bildirimleri önceleyerek, endüstriler arası birliğini arttırmaktadır (Mathew, 2013:12). Yeni teknolojiye uyumlanmış işletme artan verimlilikle ticaret hacmine ve genel üretim sürecine etkide bulunmaktadır (Maiti ve Kayal, 2017:541-542).

Teknolojik gelişmeleri takip ederek, arzın karşılığını arttırdıkları üretim hacmiyle karşılamaya çalışmaktadır. Üretici dijital teknolojiler ile hangi tür üretimin gerekli olduğu ürünlerin karşılığı olan kesimi veri ve kayıtlı filitrelemekte, talebi yetiştirmeye çalışmaktadır.

Bu zemin ile akıllı teknolojilerde üretim ve ürün tedarigi konusunda ticari ilişki performansının büyüme teşvik ettiği söylenebilmektedir (Nasiri vd., 2020:5). Platformlarda bilinçli olarak kıyasıya rekabet yaşanmaktadır. Davenport'un "dikkat ekonomisi" kavramıyla, platformlarda bireylerin gösterdiği dikkat karşılığında ücretsiz hizmet sunulan ve değerli olan bu dikkat süresinin reklam talep edenlerce nakte çevrilen modeline işaret edilmektedir. Burada ekran başındaki süre, ekonomik modelin belirleyici göstergesidir (Ertemel ve Aydın, 2018:666).

Yeni iletişim teknolojilerinin kullanımında dijital dünya, salt ürünler için değil; üretilen bilgiler için de hacmi büyüyen ticari alan niteliğindedir. Bugün bilgiye erişmek gerekli kitle iletişim araçlarını edinme, bilgilerin kolay ulaşılabilir halini sürdürme, gerekli güncellemeleri yapma doğrultusunda ekonomiyle içiçedir.

Bunlarla birlikte teknolojinin doğru ve bilinçli kullanımı, hedefe yönlendirilen içeriğin doğru anlaşılması, kişinin günlük tükettiği zamanın ekonomisinin bilincinde olması bilincin ekonomik boyutunu oluşturmaktadır.

Dijitalleşmenin Siyasal Etkileri

Teknolojik gelişmeler 90'lı yıllar ve 2000'li yılların ortası itibariyle toplumsal alanda etkisini göstermeye başlamıştır. Sosyal yapıları kapsayan alanlarda varlığını belli eden dijitalleşme, iş hayatından, sosyal ve beraberinde siyasal hayata, bireyleri tercihlerinde yönlendirebilen alan haline gelmektedir.

Dijitalleşme ile ülkede yaşayanlar kamu hizmetine kolay erişimle yaşam kalitesini iyileştirmekte, e-devlet, e-okul, e-beyanname gibi birçok işini kolaylıkla yapabilmektedirler (Olçay, 2018:92). Kamusal işlerini teknoloji üzerinden gerçekleştirmeye çalışan vatandaşlar hükümetler de daha fazla şeffaflık ve verimlilikle çalışabilmektedir (Sabbagh vd, 2012:121).

Siyasiler için dijital kaynaklar sadece onların halk için gerçekleştirdikleri işlerin sergilendiği meca olmanın yanı sıra siyasal devamlılığın sağlanması adına siyasal söylemlerin üretildiği teknolojik mekanlar niteliğindedir. Bu mekanlar siyasal yaşam pratikleri üzerinde de söylemler aracılığıyla etkin rol oynamaktadır.

Söylemin dijitalleşmesi kullanıldığı kanalların kesinliği, doğruluğu gibi güven yapılanmalarının birçok aşaması ile paraleldir. Siyasal söylemlerin yanı sıra, siyasal davranışlar, siyasal erk, kurumların ortaya koyduğu veya koymaya çalıştığı imajlar, kurum-kurum, kişi-kurum, kişilerarası iletişim yöntemleri bu doğrultudadır (Ceyhan, 2019:2-5).

Son yıllarda gerçekleştirilen seçim kampanyalarında kullanılan yeni medya, genç kuşağın oy kullanabileceği yetiye ulaşması ve lider gözüyle seçmen potansiyeli olması nedeniyle mesajların genç kitle için üretildiği kanallar haline gelmektedir (Barlas, 2019:15). Günlük yaşamda sosyalleşmek adına birçok dijital alan ideoloji ve siyasal söylem taşıyıcıları konumundadır.

Dijital teknolojiler vasıtasıyla oluşturulan söylemden de yola çıkılarak bugün dijital teknolojik araçların tarafsız olmadığı gibi dolaylı aygıtlar niteliğinde olduğu söylenebilmektedir. Medya sistemine söylem üreten medya aktörleri ile karşılaşıldığında, aktörlerin söylemleriyle inşa ettikleri platformlarıyla, kendi örgütsel ve mesleki önceliklerine uygun mesaj üretmekte oldukları görülmektedir (Castells, 2016, 235-236).

Mesajlar kitleler için siyasi adaylar ve partiler adına sağlanan bilgilerin ikna unsuru olarak kullanıldığı, siyasi kuruluşların teknolojiyi geleneksel kampanyalarının politik mantığını takip ederek kitlelerin nabzını tuttan bir (Michalska vd, 2016:2) sembol haline gelmektedir.

Çünkü siyasal mesaj üreticileri medyadan varlığı yoksun olan mesajların, lider ve örgütlenmelerin kamu zihninde var olma imkanının olmadığı bilincindedir. Bütün aktörler mesajın kitleye ulaşması için medya dilini kabul etmektedir (Ceyhan, 2019:5).

Bir aracı olan dijital mecralar gündem belirleme yönü ile siyasal anlamda da kitleleri bir araya toplama, onlara diyalogik tartışma imkanları verme, sorunlarına çözüm arama, başka yaşamların farkında olma, muhakeme ve düşünce üretme mekanlarıdır. Gelişen teknolojiye kitlesel bilgileri süzmek, değerlendirmek bilinçle anlamlı olacaktır. Dolayısıyla gelişimlere rağmen teknolojik inovasyon insana ait olma ve insandan ilham alma özelliğini koruyacaktır (Yücel ve Adiloğlu, 2019:59).

Dijitalleşmenin Sosyal ve Kültürel Etkileri

Dijitalleşme kapsamına aldığı toplumun sosyal ve kültürel dokusu ile sürdürülebilir olmaktadır. Yenilikler çalışma ortamına, eğitim modeline yaşam ve davranış biçimine de öncülük etmektedir (Alkayış, 2021:235).

Dolayısıyla, toplumun kültür ile sosyalleşen “sosyal mecraalarında” yeniden tanımlandığı görülmektedir.

Kitleleri dönüştüren sosyal alan olarak medya dijitalleşmenin etkisiyle insanların toplumsallaşması açısından değerlendirilmesi gereken unsur teşkil etmektedir. Özellikle Facebook, Instagram, Twitter uygulamalarıyla bireyler, güncel ile ilgili bilgi sahibi olup bu alanları eğlence sosyalleşme ortamı olarak kullanabilmektedirler (Ceyhan, 2019:8).

Dijitalleşmenin etkisinin hissedildiği diğer alanda kültürel ürünler ile karşılaşmaktadır. Sosyal medya ve iletişim teknolojileri, kültür üretimini de dijitalleşme sürecine dahil etmekte, “kültürel bir kitleleşme”ye sebep olmaktadır (Başlar, 2013:777). Bireyler deneyimleri, paylaşım ortamlarında birbirlerine aktarmakta, sosyal alanlar da bireyler için kültür vagonu olmaktadır.

Dijitalleşmede iletişim tarzı da kültürel etkilere yansımaktadır. Dijital yeniliklerle telefon görüşmeleri, sosyal ağlara dönüşmekte, e-posta, sohbet gibi alanlar analogdan dönüşerek bireylerin keyif alacakları zaman dilimlerini içeren alanları dijitalleştirmektedir (Bloomberg, 2018).

Dijital devrimin başka döngüsünde eğitimle karşılaşmaktadır. Bilgiye erişim yöntemlerinde ansiklopediler çevrimiçi aramalara dönüşmekte, dijital okuma içerikleriyle dünyanın eğitim ve kültürel kapıları aralanmaktadır (Baron, 2017:15). Görsel sahada oyun oynayan kuşaklar, dijital ortamlarda oyun seviyelerini geliştirerek sanal hesaplarını satılık hale getirmekte, sitelerinden avaturları için özellikler satın almaktadır (Başlar, 2013:781).

Dijitalleşme kültürel yayınların işleyişini de değiştirmektedir. Facebook, Twitter ve Vikipedi gibi bilgi akışı platformları, piyasa dışı ve mülkiyet dışı bilgi üretiminin yeni biçimlerini olanaklı hale getirmektedir. Dijital teknolojilerin benzersiz faydaları ile çoğalan bilgi ve kültür bilgi ve belge yönetimi desteği ile iş sahalarının ana malzemesi olan kitap, dergi, gazete gibi yayınlar; idarî, hukukî, malî ve tarihî belgeler, elektronik hale getirilmektedir (Yankın, 2019:22).

Bahsi geçen alanlarda internet kanalıyla oluşturulan, cep telefonlarının hızıyla katkı sağladığı dijital kültür iletişimin sonucu olarak yaşam ve yaklaşım biçimi olarak (Karakaş vd., 2009: 39) değişime öncülük etmekte iş vasıfları dijital kültürlenme genelinde değişmektedir. İş yerleri insan yetiştirmek için eğitim desteğini dijital platformlardan almaktadırlar.

Kültür ürünleri bireylerin yaşam, vakit ve alışkanlıklarını yönlendirmektedir. Bu doğrultuda toplamda kitlelere geniş sosyal alanlar sunsa da kitleler kendilerine sunulan alan sınırını, kullanım kapasiteleri doğrultusunda sosyalleştirme, eğlenceli hale getirme ve kültürel kaynağa dönüştürme farkındalığına sahip olmalıdır. Dolayısıyla, kültürlenme, süre ve ortamlarını kapsayan alanda harcanan zaman bireylerin prensiplerini yönetme, sunulan değerlerin farkında olma zamanı verimli kullanıma konularını beraberinde getirmelidir.

Dijitalleşmenin Sosyokültürel Bir Sonucu Olarak Dijital Kuşaklar ve Toplumun Dijitalde Kimliklenmesi

Kimlik bireylerin bilinçli algılama süreci ile sosyal bilimlerin algılanma sürecini oluşturmaktadır (Avcıoğlu, 2011:361). Bilginin sınırsız görünen aslında dijital alanla birlikte kitlelerin tanıştığı sınırlı ortamında, bilgiyi edinme kaynakları içinde, yeni kuşakların oluşmasına, bireylerin yeni kimlikler edinmesine neden olmaktadır. Süreç bilginin toplanma aşamalarını değiştirdiği gibi kuşakların yaşam pratiklerini de değiştirmekte, toplumları yeni çağ olan dijital çağın gerektirdiği kimlikte yaşamaya kanalize etmektedir.

Mobil destekli, bilgisayar, ağ ve dünyayı çevreleyen yapay iletişim atmosferinin anlaşıldığı yeni iletişim teknolojilerinde (Özutku vd, 2014:77) teknolojiyi kullanan kuşaklarla, henüz kullanmaya başlayan kuşaklar arasında bu kimlik net farkındalıklarla birbirinden ayrılmakta, dijitalleşmenin sosyokültürel bir sonucu olarak onu kullanan kuşaklar arasında “dijitale yerli ve dijitale göçmen” olma durumu ortaya çıkmaktadır. Dijitalleşme konusunda sosyalleşebilen bireyler dijital yerliler iken, sosyalleşemeyen bireyler dijital göçmenler olarak kategorilendirilecektir.

Net Kuşağında Dijital Göçmen Olmak

Milenyum öncesinde doğan, teknoloji ürünleriyle ergenlik sonrası dönemde tanışmış olan bireyler için dijital göçmenlik kavramı kullanılmaktadır. Dijital göçmenlik, yirmili yaş ve sonrasında teknoloji, internet

ve web ile tanışan, teknolojik araçların kullanımı ve teknoloji tabanlı öğrenmede güçlüklerle karşılaşabilen, teknoloji okuryazarlığı dijital yerlilere oranla daha düşük düzeydeki bireyleri tanımlamaktadır (Prensky, 2001: 5). Loos ise (2012:3) “dijital göçmenleri, dijital medyayı belirli noktaya kadar kullanabilen yaşlı vatandaşlar” ifadesiyle betimlemeye çalışmaktadır.

Dijital dünyaya doğmamış olan dijital göçmenler, yaşamlarının yetişkin kısmını kapsayan aşamada bilgi sistemlerini kullanmayı öğrenmişlerdir (Vodanoviç vd., 2010:711). Dijital göçmenlerin teknolojiyi kullanmaları ihtiyaç ve zorunluluk beraberinde (Arabacı ve Polat, 2013:13) belirli amaç doğrultusunda gerçekleşmektedir. Fakat dijital yerlilerin bilgi amaçlı teknolojiyi kullanmalarının yanı sıra eğlence, sohbet etme ve video oyun gibi amaçlı kullanımda oldukları gözlemlenmekte, dijital yerlilere göre amaçları bilgiye ulaşma noktasında (Karabulut, 2015:19) dijital göçmenler teknolojiye direnmekte ve teknoloji kullanımında zorlanmaktadır. Dijital göçmenler buldukları çevreye iyi uyumlu bireyler de çıkabilir ancak dijital yerlilerden farklı olarak onları ele veren “belli bir aksanları” bulunmaktadır (Prensky, 2004:13). Aksanları aynı zamanda onların teknolojiyi yorumlama ve kullanma şekillerinin yaşama olan etkilerini kapsamaktadır.

Dijital Göçmenler, dijital yerlilerin, televizyon seyredirken ya da müzik dinlerken başarılı olabileceklerine inanmazlar, çünkü kendileri öğrenme pratiğinden geçmemişlerdir (Prensky, 2001:4). Dijital yerliler göçmenlerden farklı olarak yaşama dair uğraşını dijital rehberleri eşliğinde ve gözetiminde yapmaktadırlar.

Dijital göçmenlerin dijital yerlilerle beynin bilgiyi işleyiş şekli yönüyle farkının olmadığını vurgulayan Autry ve Berge (2011:462) bilginin gelecekte farklı sonuçlar üretecek şekilde depolanması yönüyle tıpkı futbolcu ya da müzisyenin nöronları gibi bilgiyi kullanma ve filitreleme ayırımını kapsayacağını belirtmektedir. Dolayısıyla teknolojiyle az temasta olan dijital göçmenler dijital yerlilerden farklı olarak bilgileri gerek kalmadıkça depolamamakta, yavaş kullanmakta, zor filitrelemektedir. Burada bilgiyi kullanma yetisindeki hızlık ve o yönde yetiştirilmiş olmak dijital yerlileri, dijital göçmenlerden farklı kılmaktadır.

Teknolojiyi kullanım pratiklerinde yerlilere oranla farklı olan dijital göçmenlerin dijital iletişim tercihlerinde de dijital yerlilerden farklılık gösterdikleri görülmektedir. Dijital göçmenler, çevrimiçi iletişim için eş zamanlı mesajlaşma yerine e-postayı tercih etmektedirler (Vodanoviç, 2010:712). “Salyangoz postası” denilen, dijital yerlilerin sıklıkla tercih ettiği, iletişim türünde alıcıya ulaşan posta, yazmadan ya da yanıtlamadan önce düşünme süresi dahilinde dijital göçmenlerin de iletişim türü olmaktadır (Prensky, 2004:3).

İletişim kaynaklarının kullanımı ile iletişim kaynaklarına içerik üretimine katkı sağlayan dijital göçmenler, tercih olarak bireysel ya da toplu olarak içerik üretmektedirler (Zhao, Xu, Sun, Zhu,2014: 219). Dijital göçmenler, iletişim biçimlerinde gelenekseli takip edererek, kendilerine uygun iletişim yolunu ararken, yenilenmiş teknolojilerine ve güncellenen iletişim yöntemlerine dijital yerlilere oranla yavaş uyum sağlamaktadır² (Prensky, 2004:2).

Net Kuşağında Dijital Yerli Olmak

Prensky (2001) tarafından kavramlaştırılan “dijital yerli” terimi, yüksek teknoloji okuryazarlığı olan 2000’li yılları kapsayayan (milyenyum) bin yılın neslinin (Arabacı ve Polat, 2013:13) teknoloji kullanımını ayırdetmek için kullanılmaktadır. Terimin savunusu doğumdan itibaren dijital teknolojilere alışmış olan gençlerin eski nesillerden farklı düşünmesi ve öğrenmesidir. Prensky ayrı yaşlardaki bireylerin farklı becerilerle ve amaçlarla teknolojiyi kullandıkları konusunu savunurken, kuşaklar arasındaki sayısal farka dikkat çekmektedir (Bilgiç, Duman ve Seferoğlu, 2011:258). Dijital yerliler ismi verilen bu kuşak³, interneti, akıllı telefonları, sanal oyunları dijital lisana çevirerek iletişim kurmaktadır (Karabulut, 2015:16). Dijital

¹ Snail Mail adı da verilen Salyangoz Postası fiziksel olarak verilen postaları ifade etmektedir (https://tr.spot-the-difference.info/difference-between-snail-mail). E-postadan yavaş olan Salyangoz Postası” fiziksel olarak okunabilen, kişisel yazı ile karşıya iletilen geleneksel bir iletişim örneğidir. Benzersiz ve farklı olmasıyla şahsına münhasır olan Snail Mail, posta departmanı tarafından postanın kaybedilme riskini taşımaktadır.

² Buna anekdot olarak web kameralarının kullanımı dijital göçmenler için genellikle izleme amaçlıyken, dijital yerlilerde yaşamın birçok alanında kullanılan aracı niteliğindedir. Web kameraları, Dijital Yerlilerin paylaşım ve yayın yapmak için sıklıkla kullandığı başka bir cihazdır (Prensky, 2004:5).

³ Dijital yerliler ve göçmenler ayrımı ilk kez ilköğretim öğrencilerinin öğrenme şekilleriyle öğretmenlerinin öğretme şekilleri arasındaki farktan mütevellit ortaya çıkmıştır. Etkili bir sınıf yönetimi için eğitim verenlerin dijital yerlilere ait özellikleri iyi analiz etmesi ve onların öğretim süreçlerine uyumlu bir eğitim metodu bulması gerekmektedir (Arabacı ve Polat, 2013:14).

yerliler tam olarak kuşağın doğduğu andan itibaren etrafında dijital bir dünya bulması ve onunla büyümesi durumunu karşılamaktadır (Şahin,2009:158).

Teknolojiye erişimi olan bir nüfus olarak öğrenilmiş dijital okuryazarlığa bağlı (Jones, 2010:365) dijital yerliler, başka kavramlaştırmalarla, Z, kuşağı, Net vatandaşları (netizens), Y kuşağı (millenials), bin yılın öğrencileri, internet-Net Nesli (net -generation), oyun nesli (the gamer generation), yeni nesil (net generation, n-generation), siber çocuklar (cyber kids), zaplayan insan (homo zappiens), çekirge zihin (grasshopper mind) (Türk, 2017:12; Pedro, 2006:1) isimleriyle anılmaktadırlar. Twenge (2018:4) genç nesilin yaşlı neslin gençken deneyimlemedikleri şeylere çokça zaman ayırdıklarına dikkat çekerken, yeni neslin de kendi odaklı bir temsilde, yüzyüze iletişimden ve dışadönük bir sosyalleşmeden ziyade, kendini mutlu eden şeyleri tercih etme eğilimide olduklarına dikkat çekmektedir (20108:24).

Bu bireylerin çoğu yılda ortalama 10 bin saat video oynatmakta, 200 binden fazla anlık ileti göndererek ve 10 bin saatten fazla cep telefonuyla konuşmakta, oturum açmakta, 20 bin saatin üzerinde TV ve yarım milyon reklam izlemektedir (Prensky, 2001b:2).

Dijital yerliler olarak bahsedilen 1999 ve sonrası kuşağın, internet kullanımının Türkiye verilerinde ise 6-15 yaş grubunda 2013'te %50,8 iken 2021'de %82,7'de seyretmektedir. Cinsiyete göre ise 2013 yılında %53,7 olan erkek çocukların İnternet kullanım oranının, 2021 yılında %83,9'a, 2013'te %47,8 olan kız çocuklarının İnternet kullanım oranının ise 2021 yılında %81,5'e yükseldiği görülmektedir. Sosyal medya kullanımında ise 6-15 yaş grubundaki çocukların %77,7'sinin hemen her gün, %16,5'inin haftada en az bir defa, %5,8'inin ise haftada bir defadan az sosyal medya kullandığı görülmektedir. Düzenli İnternet kullanıp hemen her gün veya haftada en az bir defa olmak üzere düzenli sosyal medya kullandığını beyan eden çocukların oranı %94,2'dir. Bu oran 6-10 yaş grubundaki çocuklarda %84,6, 11-15 yaş grubundaki çocuklarda %95,9'dur. Çocuklar günde yaklaşık 3 saat sosyal medyada vakit geçirirken, hafta içi günde ortalama 2 saat 54 dakika, hafta sonu günde ortalama 2 saat 44 dakika dijitalde vakit geçirmektedir. Cinsiyete göre incelendiğinde kullanımın hafta içi erkek çocuklar için günde ortalama 2 saat 54 dakika, kız çocuklar için 2 saat 53 dakika, hafta sonu erkek çocukları için günde ortalama 2 saat 37 dakika, kız çocukları için 2 saat 52 dakika olduğu görülmektedir. Çocukların yüzde 64,4'ü cep telefonu-akıllı telefon kullanırken, bu araçları çevrimiçi derse katılma amacı ile kullandıkları tespit edilmiştir (TÜİK/2021).

Dijital yerlilerde video oyunları, TV, web, mesajlaşma ve DVD'ler ve multimedya okuma daha yavaş iken işlevsel okuma, yavaş geri dönüş sağlamaktadır. Dijital yerliler, tatmin duygusu için teknoloji medyasını kaynak olarak kullanmakta, bir uyarandan diğerine hızlıca geçmek istemektedirler (Autry ve Berge, 2011:5).

Kronolojik olarak kuşakların dağılımı 1946-1964 arası sessiz kuşağı, 1946-1964 yılları Baby Boomers kuşağını, 1965-1979 yılları arası X kuşağını, 1980-1994 yılları arasında doğan kuşak Y kuşağını, 1995-2002 yılları arasında doğanlar M kuşağını ve 2003 yılı sonrasında doğanlar Z kuşağını temsil etmektedir (Ayhün, 2013:96).⁴

Dijital çağa ait olan bu nesil teknolojinin ışığında gelişmelere kolaylıkla uyum sağlamaktadır (Kapil ve Roy, 2014). İnterneti, sanal oyunları, akıllı telefonları dijital dile evirerek kullanan dijital yerliler, metin yerine grafiği tercih etmekte, bilgiye erişmek istemekte, yazıyı baştan sona okumak yerine kapsül okumayı, çalışma yerine oyunları tercih etmekte, birçok işi aynı anda yaparken, keşifle öğrenmek istemekte, bilişsel yapı olarak sıralı değil paralel seyretmektedir (Bilgiç vd, 2011:4). Prensky (2001:2) bilgiyi hızlı almaya alışkın dijital yerlilerin, çoklu görev almayı, grafikleri, köprü metinleriyle rastgele erişimi, ağa bağlandıklarında en iyi şekilde çalışmayı istediklerini, dijital göçmenler ile iletişim kurmada zorluk çektiklerini, ne demek istediklerini anlamadıklarını da belirtmektedir⁵.

Genel olarak Y kuşağı olarak kabul edilen yerliler internetin olduğu yıllarda dünyaya gelen ilk kuşak (Toruntay, 2011) olma özelliğiyle, birlikte devamında, Y kuşağı, sıfır kuşağı, net kuşağı, yeni sessiz kuşaktan sonra kuşakların özelliklerini belirlemek ve kuşaklararası ayırım yapmak büyük önem kazanmıştır (Yelkikalan, Akatay ve Altın, 2010:502). Dijital yerli ve dijital göçmen ayırımında her ne kadar tüm kuşakların birbirini tamamlayıcı özelliği olsa da bu farkın açıldığı da görülmektedir.

⁴ Ancak kuşaklararası geçişleri belirleyen tarihler farklı kaynaklarda değişkenlik gösterebilir. Günümüzde bu kuşaklara ilave olarak Z kuşağından sonra gelen alfa kuşağı da yer almaktadır.

⁵“ Dijital göçmenlerin ne dediğini çoğu zaman anlayamazlar. Bir numarayı "çevirmek" ne anlama geliyor?..." "Geçenlerde öğle yemeğinde bir anaokulu öğrencisi "www.hungry.com" dedi..." (Prensky, 2001:2-3).

Çünkü her kuşak birtakım karakteristik özellikleri ve değer yargılarını barındırmaktadır. Bireyler içinde buldukları kuşak grubunun davranışlarına benzer noktalarını sergilerken, diğer kuşak grubunun davranışlarına benzemeyen özellikleri de sergilemektedirler (Chen, 2010: 132). Dijital yerliler ve göçmenler arasındaki fark, interneti dolayısıyla dijital dünyayı kullanma pratiğine dayanmaktadır (Karabulut, 2015:16).

Dijital yerli-göçmen ayrımı yaparken, dijital kültürle tanışan toplumların tanışma dönemlerine göreceli değerlendirilmesi gerekmektedir (Türkoğlu,2010:290).

Dijital yerli ve göçmen ayrımının azaldığı dijital kimliklerde dijital melezlerle karşılaşmaktadır. Dijital melezler imkanlardan faydalanmakta, bazen de dijital kaynakları etkin kullanamamaktadırlar. Ancak melezlerin dijital göçmenler kadar teknolojiye direnmedikleri görülmektedir (Karabulut, 2015:20).

Waycott (2010:1209) üniversite öğrencilerine yönelik yaptığı çalışmada, bu kullanım pratiklerini karşılaştırırken, öğrencilerin günlük teknolojinin sosyal odak noktası ve motivasyonunun öğrenme faaliyeti ile ilgili olan kullanım kısmının sanıldığından az seyrettiğini görmüştür.

Teknolojinin dönüştürücü şekilde kullanımına alışan ve dolayısıyla tutarlılık geri bildirim almaya alışkın olan dijital yerliler için uygulanan eğitimlerde de gündelik yaşamda sosyal medyada geçirdikleri zaman diliminde dijital teknolojilerin etkilerinin göze çarpar kaçınılmazlık içerdiği de vurgulanmalıdır.

Ancak dijital yerlerin dili her fikri kapsayabilecek kadar yetenekli değildir (Prensky,2001:6).

Dijital Bilgeler ve Dijital Bilgelik Kavramına Bakış

Doğuştan gelen kapasitemizin ötesinde bilişsel güce erişmek için dijital teknolojinin ihtiyatlı kullanımında 'Dijital Bilgelik' kavramı Prensky tarafından 2009 yılında ortaya atılırken, Prensky dijital teknolojinin bireyleri gerçekten daha akıllı yapabilmek için kullanılabileceği görüşünü savunmaktadır (Prensky, 2009:1). Teknoloji kullanımı ile ortaya çıkan bilgelikte (hikmet) bireylerin yeteneklerini ve muhakemesini arttırarak teknolojinin akıllı kullanımını kapsayan kavram bilgelik anlamına da gelmektedir (Tonta, 2009:747; Nayak ve Bhattacharyya, 2019:20). Shaughnessy (vd, 2010:30) ise dijital bilgeliği akıllı cevaplar elde etmek için zihnin faaliyetleri ile bilgisayarın işlemlerini birleştirmesi yeteneği olarak tanımlamaktadır. Dijital bilgelikte modern bilgisayar teknolojisinin birey için karar verme yeteneğini yönlendirici özellikte olduğu kabul edilmekte (Matysek ve Tomaszczyk, 2020:98), bunu akılcı yapma ve sonuçlarını da paylaşma" olarak tanımlanmaktadır (Prensky, 2012a:47). Dijital bilgeliğin iki yönlü olduğuna vurguda bulunan Prensky (2012b:202) bilgeliği dijital teknolojiyi kullanarak elde edilen bilgelik ve doğuştan gelen yetenekleri geliştirecek teknolojiyi kullanma (seçme) bilgeliği şeklinde ayırmaktadır.

Prensky (2009:1; Karabulut,2015:19) teknoloji sayesinde bilgelik arayanların, kayıtlı tarihe, yazılmış her şeye, vaka çalışmaları ile birlikte toplanan kütüphane verilerine hatta yüzyıllara eşdeğer gerçekçi simüle edilmiş deneyimlere, benzeri görülmemiş, anında erişimden yararlanabilecek boyutta gerçek deneyimlere ulaşabileceğini belirtmektedir. Bireylerin teknolojik kaynakları nasıl ve ne kadar kullandıkları, ihtiyaç duyduklarını bulmak için elde ettikleri bilgileri nasıl süzdükleri teknolojinin karar ve yargıları içeren bilgelikleri belirlemede kendilerine nasıl yardımcı olduğu da tespit edilecektir. Burada söylenenler ışığında, bireylerin "teknoloji kullanımına dair yargılarının bilgeliğini" belirlemede de önemli bir rol üstleneceği yinelenmektedir.

Bilgi ağlarının toplumsal tanımlar ve bakış açıları getirdiği görüşünü savunan Castells'den de (2008) yola çıkılarak dijital bilgelikle dijitalin küresel kullanım klavuzunun oluşabileceği düşünülebilir. Küresel bir dönüşümün teknolojik düzeninde Castells (2016:5) küreselleşmeyi yönlendiren ve küreselleşme teknolojisinden güç alan güçler ile direnişlerini belirli kültürel kimlikler üzerinden inşa eden güçlerin kendilerine dayatılan değerler ve çıkarlar ile küreselleşmeye direnen güçlerin arasındaki mücadele alanına dikkat çekmektedir.

Bilgelik, bireysel bilgelik paylaşıldığında ve kolektif veya örgütsel bilgelik (kalabalığın bilgeliği) ve makine bilgeliği (yapay zeka) bütünleştirildiğinde daha da büyümektedir (Sadiku ve diğerleri, 2017:72).

Buradan da anlaşılacağı üzere, bilgeliği bireysel konu olmaktan çıkarıp, kitlesel konu haline getirebilen sosyal ve dijital birçok mecraya da faydalı kullanılabilme durumu farkedildikten sonra bugün makine bilgeliği ile kitle bilgeliğini birleştirmektedir.

Prensky'nin son makalesinde (2009), 'dijital bilgelik' üzerindeki dijital teknolojinin beynin işleyişinde saptanabilir değişikliklere yol açtığını söyleyen Harris (2012:174) bilişsel kapasitelerin teknoloji tarafından

artırıldığına dair argümanlara vurgu yapmaktadır. Elektronik veri tabanları ve kümeleri gibi cihazlar fazla bilginin verimli şekilde toplanmasını sağlarken ve uzman programların (uzman istatistik programları dahil) nitelikselde farklı yargılara olanak tanıdığı ifade etmektedir. Bu bilgilerin işlenerek, insan bilgeliği ve yargısını değiştirmeye çalışsa da insan bilgeliğine hâlâ ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle, öğrencilerin bilgileri kullanmalarına rehberlik edilmesi gerekmektedir. “Çünkü sadece belirli bir teknolojinin nasıl kullanılacağını bilme kimseyi daha akıllı yapmaz.”

Bu doğrultuda sosyal bir dijital kimlik oluşturmak adına sosyal medyanın da bilgeliğin dijitalleşmiş faydacı kullanımının pozitif bir mücadele alanı olduğunu söylemek mümkündür. Öyle ki bilgelik pratiklerini dijital alanda icra eden birey ve kitleler, dijital bilgece bakmayı öğrenecek, yakın geleceğe dair bilgi ve uygulama pratiklerini daha yerleşmiş oldukları bir ortamda kullanabileceklerdir.

Dijitalin yerlilerinin teknolojiyi bilgece kullanım yetkinliğini edinmiş olmasının gerekliliğine değinen Prensky teknolojinin faydalarına vurguda bulunurken, teknolojinin salt sezgi, sağduyu, problem çözme yeteneğinin ve net bir ahlaki pusulanın yerini alamayacağını, fakat gelişmelerin gereği ilerleyen zamanda, gelişmemiş kişinin ne kadar akıllı olursa olsun, dijitalde en az gelişmiş insanın bile kullanabileceği bilgelik araçlarına erişemeyeceğine de dikkat çekmektedir (Prensky, 2009:1). Burada Prensky, dijital gelişim sisteminin dışındaki bireyin yaşamını kolaylaştıracak, onu dijital anlamda bilgeleştirecek, teknolojiye erişemeyeceğinin de altını çizmektedir. Prensky'nin bilgelik araçları olarak gördüğü yeni teknolojik düzende, kendini geliştiren ve gelişime ayak uyduran bireyler hayal edilmektedir.

Nayak ve Som Sekhar (2019:20) dijital bilgelikle bireyin, bilgelik aracı olarak yeni teknoloji ile tam potansiyelini gerçekleştirmesinde dijital zeka ile insanın birleştirilerek teknolojinin iyi kullanılmasına yardımcı olması durumunun altını çizmektedir. Yani dijital teknolojinin, araçlarıyla bireyi pasifize değil; gücünden yararlanarak, bireyin yaşamını kolaylaştıracak bir teknoloji birey işbirliğine işaret etmektedir.

Günümüzün dijital araçları bilgi ile başa çıkmak için işlenen, depolanan, paylaşılan verilerle kullanıcıların üretkenliğini artırırken, verilerden üretilen bilgi akışını da kontrol etme talebine paralel seyretmektedir.

Prensky'nin teknolojinin bilgece kullanımını vurguladığı sistematikte, teknolojinin faydacı kullanımının kabulünün de görüldüğünü düşünmektedir. Prensky'ye benzer bakış açısıyla Davis (1989) “Teknoloji Kabul Modeli”nde bilişim sisteminin bireysel fayda yönüyle kullanımını detaylandırılmıştır. Nedensel Davranış Teorisi (NDT) ile temellendirilen TKM üç unsurdan oluşmaktadır. Algılanan kullanışlılık (AK), algılanan kullanım kolaylığı (AKK), kişinin davranışa dönük niyetidir (DN) (Türker ve Türker, 2013:286). Davis TKM’inde, kullanışlılık ve kullanım kolaylığı ile teknolojinin davranışa dönük diyetinin belirlendiğini ifade etmektedir. Ayrıca algılanan kullanım kolaylığı ve kullanışlılık ise bu modelde bireylerin teknolojiyi kullanma niyetlerini diğer önemli değişkenlere göre oluşturmaktadır (Davis,1989:320). Bireylerin teknolojiyi kullanmaları ya da kullanmamaları kendi isteklerine bağlıyken, teknolojiyi ne niyetle kullanacakları da kullanıcıların kendisi tarafından seçilebilecek doğru/faydalı içerik dağılımıyla belirlenecektir.

Sadece teknolojiyi kullananları değil TKM, teknoloji içeriği ve bilişim sistemi içeriğini üretenler açısından bilişim sistemine adaptasyonun açıklanmasında ve kullanıcıların yeni sistemleri kabulünün nedenlerinin ortaya konulmasında da yaygın şekilde kullanılmaktadır (King ve He, 2006, s. 740; Dasgupta, Granger ve McGarry, 2002, s. 87; Lu, Yu, Liu, ve Yao, 2003, s. 207). Buradan da anlaşılacağı üzere iletişim teknolojilerinde Tüketici Kabul Modeli'nin üretilen içerikleri yönlendirdiği görülmektedir.

Kullanıcıların teknolojiyi kullanım seviyesi, sistemin kullanımı ile teknolojinin kabullerini göstermektedir. Bireyin üretilen sistemi reddetme ve kullanım yönündeki kararı ise buradaki içerik meajıdır. Bireyin davranış amacındaki gücü, davranışın olasılığını da arttıracaktır (Özer ve Yılmaz, 2010a:38).

Bilgelik, bireysel bilgelik paylaşıldığında kolektif veya örgütsel bilgelik (kalabalığın bilgeliği) ve makine bilgeliği (yapay zeka) ile bütünleştirildiğinde büyür (Sadiku ve diğerleri, 2017, 72). Konu postmodern dünyanın güncellenen iletişim ağı olarak sosyal medya kullanıcıları açısından da değerlendirildiğinde kullanıcıların seçecekleri içeriklerle dijital teknolojiyi bilgece kullanmayı tercih edebilmeleri mümkün görülmektedir. Prensky gelecekteki dijitalde, dijital yerliler ve göçmenler arasındaki farkın azalacağını söylerken, dijital bilgenin öznesi olan bireyi esnek, aldığı girdiye uyumlu, teknolojiyle etkileşime geçen yeniden yapılandırılmaya müsait tasvir etmektedir. Prensky (2009:1) yeni bilgeleştirilmiş dijital dünya düzenine ait bireyin, gelecek vaad eden yönüne vurguda bulursa da, bireyin kısıtlarının olabileceğini, doğa ile geçireceği zaman diliminin kalmama durumununun olabileceğini belirtmektedir.

Teknolojide insan bilgeliğine neden ihtiyaç olduğunu açıklayan Prensky (2009:3), tek başına teknolojik yeterliliğin mümkün olmadığına, teknolojinin durumları sezinleme, yargılama değerlendirmede salt pusula olamayacağına insanın teknolojiyi kullanırken yorumlama gücüne ihtiyaç duyulduğuna dikkat çekerken, teknolojinin insanla anlam bulan yönüne değinmekte, bilgece kullanılabileceğini ifade etmektedir. Genel olarak yaşamda da teoriyi kapsayan akademik bilginin de, zaman zaman yeterli olamayacağını belirten Sternberg (2001:230) birçok konunun değerlendirilmesi ve karar verilebilmesi için bilgeliğin gerekliliğine vurguda bulunmaktadır.

Gelişen yeni dijital dünyada kişiyi homo sapiens dijital veya dijital insan olarak tanımlayan Prensky, dijital bilgelik kavramını anlamlandırmaya çalışırken, gelişmeyi anlamının anahtarının, dijitali ve bilgeliği kapsadığını kabul etmektedir.

Dijital gelişmeler arttıkça, bilgelik uygulaması artacaktır (Prensky, 2009:2). Ancak bunun için bilgeliğin güçlendirilmesi gerekmektedir. Prensky bilgeliğin ilerlemesini “bilgelik güçlendirmesi” ile açıklamaktadır.

Bilgelik güçlendirmesi (wisdom enhancement) kavramı çeşitli maddelerle kategorilendirilmektedir. Bu kategorilendirme, erişimin güçlendirilmesi, analizlerin derinleşmesi, yeteneklerin planlanması, bireylere, bakış açılarının ve alternatiflere erişim olanaklarının güçlendirilmesi şeklindedir (Prensky, 2009).

Prensky dijitalde güçlendirilmiş insanın “Homo sapiens digital”, yani dijital insan, olarak adlandırılabilirliğini söylemektedir. Prensky “bilgelik güçlendirmesi”nin (wisdom enhancement) bileşenlerini ise verilere erişimin güçlendirilmesi, derin analizler yapabilme, planlama ve önceliklendirme yeteneklerimizin güçlendirilmesi, bakış açılarımızın ve alternatif bakış açılarına erişim olanaklarının güçlendirilmesi şeklinde başlıklandırmaktadır. Prensky dijital güçlendirme kavramına karşı çıkanların görüşlerini de kısaca özetlemektedir (Prensky 2009).

“Mevcut bilgi çağı, hayal edilemez miktarda veri toplarken, temsil ederken, depolarken ve alırken, benzeri görülmemiş ölçekte bilgi kullanımı ile karakterizedir. Bilgiyi yönetmek ve dönüştürmek için etkin araçlara ihtiyaç vardır. “Bilgisayarlar hızlı, veritabanları hacimli, bilgi kaynaklarına bir yerden bir dizi cihaz aracılığıyla kolayca erişebiliyoruz ve yine de bir şeyler eksik. İçeriğin bolluğuyla başa çıkmak için mekanizmalara her zamankinden fazla ihtiyacımız var; nicelikten çok niteliğe, dikkati dağıtmaktan çok ilgiye ve bilgidan çok bilgelige ihtiyacımız var. Dijital çağda yaşayacaksak, dijital bilgeliği elde etmeliyiz” (Matysek ve Tomaszczyk, 2020:99-100).

Buradan çıkan sonuçlar doğrultusunda da bilgeliğin ve özellikle pratik bilgeliğin, onu güçlü kılan dijital geliştirmelerin ışığında anlaşılması gerektiği (Prensky, 2012b:211) görülmektedir. Bu gelişmelerde, kullanıcılara farklı aşamalarda kullanan seçilmiş araçlar sunan uygulamalar, zihin haritalama yöntemleri⁶, bilgi alımıyla ilgili arama yapan, sorguları işleyen sonuçları görüntüleyen arama sistemleri, blokların ve sayfaların referans gösterilerek, birbirine bağlı hale geldiği Roam Research (dolaşım araştırması) gibi programlarla da teknolojiler verimli halde kullanılabilmektedir (Tomaszczyk ve Matysek, 2020:101).

Dijital bilgeliğin gelişmeler paralelinde çizgisini belli edip etmeyeceği dijital bilgelik adına farklı bir konu niteliğinde olsa da Prensky, günümüzün dijital kültürüne daha fazla insan dahil oldukça, dijital yerliler ve göçmenlerdeki farkların daha az belirgin hale geleceğini ve bir “dijital bilgelik” kavramının daha az belirgin olacağını öne sürmektedir (Waycott, 2010:1209).

Bilgeliği arayanlar teknoloji ile gerçek deneyimlere eşdeğer benzetilmiş (simulated) deneyimlere örneği görülmemiş biçimde ve anında erişebileceklerdir. Bu kaynakları nasıl kullandıkları, aradıklarını bulmak için bu kaynakları nasıl filtreledikleri teknolojinin nasıl yardımcı olduğu dijitalde aldıkları “kararların ve yargılarının bilgeliğini” belirlemede önemli rol oynayacaktır.

Bir Hakikat Arayışı Olarak Bilgelik Kavramı ve Doğu-Batı Bilgeliği

Bilgelik kavramının anlamlandırılmasında yüzyılları aşan kadim kültür deneyimlerin tanımlara yansıdığı görülmektedir. Bu tanımları doğu ve batı ayrımını kapsayan kadim kültürlerin de yansımaları tamamlamaktadır. Doğu ve batı bilgeliği ayrımında her medeniyetini taşıyan kültürler, hakikat anlayışına hem farklı hem benzer cephelerden bakmaktadırlar. Çünkü her toplumun ve o toplumun kültürel

⁶ İngiliz psikolog, beyin araştırmacısı matematikçi Tony Buzan’ın 1960’lı yılların sonunda geliştirdiği zihin haritalama tekniği, notları anımsatan çözümleyici, yaratıcı ve etkileşimli olmak üzere dört ana fonksiyonunun her birini destekleyen bir not alma sistemidir. Zihin haritalama, anlam, beyin, fikir ve bellek haritası ifadeleriyle de kullanılmaktadır (Aydın, 2010:49).

bileşenlerin içerdiği bilgeliğin de hakikate bakışının farklı seyrettiği görülmektedir. Bu yönüyle bilgelik kavramının başlı başına anlamlandırılması, bilgelik yolculuğunun doğu ve batı ayrımında ele alınması gerekmektedir.

Bilgelik Kavramını Anlamlandırmak

Yunanca karşılığı “sophia” (hikmet, bilgelik) almancada ise “weisheit” (deneyimlilik, bilgelik) olarak geçen bilgelik, Aristo’nun “Metafizika” adlı eserinde “philosophia” (felsefe), “theologia” (ilahiyat, teoloji) “prote philosophia” (birincil felsefe) hikemiyatları ile birbirini tamamlayıcı unsur olarak kullanılmaktadır (Aristo, 1996: 81,296,454,463). Sophia teriminden türeyen philosophia (felsefe) Yunanca orijinli olup Pisagor tarafından MÖ.570-495 yılları arasında kullanılmaktadır (Vural, 2020:21). Philo “sevgi”, sophia “bilgelik” anlamına gelmektedir. Bilgeliği sevmek Philosophia’dır (Ersözlü, 2021:9).

Türkçe olarak bilgelik kavramının karşılığında kullanılan hikmet terimi, “h-k-m” kökünden gelmekte, yararlı ve yüksek bilginin yanı sıra, bilme, anlama, kavrama manasına gelmektedir. İnsanların faydalı edinmesi, zararlıdan kaçınması için düşünmesine de hikmet denmektedir. Olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisini anlamak için eldeki tecrübi ve ameli bilgi de hikmetin karşılığı olarak görülmektedir (Önal, 2009:198).

Bilgelik kavramı günlük yaşamda kullanım pratikleri değerindedir. Genel olarak bu tanımlar bireylerin, kendileri ve başkaları için mutluluğunun değer mekanizması olarak farkında olması, benliğinin, dünyaya geliş amacının, iyi ve hikmet sahibi olması yönündeki vurgulardan oluşmaktadır.

Aldwin’e göre (2009:3) bilgelik bireyin kendini, kendiyile tamamlanması, varlığını aşarak, şefkat ile derin bir yaşam anlayışını arttırmasını içeren gelişim yolculuğudur. Aristo ise Nikomakhos’a Etik’te (2018:24) bilgeliğin hikmet sahibi insan olmaktan geçtiğini, bunun için de mutlu insan olmanın gerekliliğini vurgulamaktadır. Erdem sahibi mutlu insan Aristo’ya göre (2018:24-25) sabit kimlikte, kolay değişmeyen, erdeme uygun eylemleri yapan, yaşamın zorluklarına katlanan, sefil insan olmadan, tamamlanan kamil insan sürecini temsil etmektedir. Platon erdem konusunda Sokrates’in iyi fikir ve Pisagorcuların fikirlerinin toplamı olarak birçok diyaogunda “kendini bil” sözü ile seslenirken, bilgeliği varlığının, ilahi ve ebedi olanın tefekkürü olarak görmektedir (Trowbridge ve Ferrari, 2011:91). Erikson (1997:61) bilgeliği, yaşamın karşısında duruş olarak “yaşamın kendisi karşısında bilgili ve bağımsız bir ilgi” olarak tanımlamaktadır. Routledge Felsefe Ansiklopedisi’nde, Smith (1998:754) 17. yüzyılın ortalarından sonra, “bilgelikten yalnızca bahsedildiğini ya da filozoflar tarafından tamamen gözden geçirildiğini” ifade etmektedir.

Bilgelik kavramı pratik bilgelik (phronesis) ve teorik (aşkın) bilgelik ayrımı doğrultusunda ele alınmaktadır. Pratik bilgelik (phronesis) belirli koşullar altında en iyi kararı vermek hali (Trowbridge ve Ferrari, 2011:91) iken, bilge, diğer deyişle hikmet sahibi (hakim); bilgiyi taşıyan değil, yaşayandır. O yüzden birinin bilgece bildiğini söyleyemeyiz; ama iyi bildiğini, iyi yaşadığını söyleyebiliriz (Coomaraswamy vd., 2012:74). Dolayısıyla Sokrates’in de ifade ettiği gibi erdem bilgi ile oluşmakta, kişiyi erdem yolunda tam olarak ihata eden bilgiye işaret etmektedir (Çınar, 2007:174).

Pratik bilgelik (hikmet) kavramı sözlük anlamı olarak zulümden, cehaletten, sefillikten men olunan amel, hüküm ve bilgi şeklinde özetlenen ıstılahî (terim) anlamda kök manası üzerine inşaa edilmektedir. İstılahî kullanımı kapsamında hikmet, peygamberlik, Kur’anı anlama gücü, adalet, ilim, akıl, anlayış takva ile Allah’ın emirlerini düşünerek, sözü yerinde söyleme, iş ve amellerde akıl ve ilme uygun olan ilham ile vesveseyi ayırma, hazır doğru cevabı vermedir. Hikmette düşüncede Hak kişiye hükmetmekte, ruhların sükûnete erdiği, öğüt, ibret ve ledünnî ilim olarak görülmektedir (İnak, 2007:4). Hikmet Aristoteles’e göre sonuçla ilgili durumu nitelendirdiği için bilim olarak çerçevenememektedir (Çınar, 2007:188). Aristoteles’e göre hikmet, sonuçla ilgili durumdur; oysa bilim, olan şeyle ilgilidir ve ilkelere bağlıdır.

Bilgelik sevgisi anlamına gelen felsefede de bilginin (episteme) veya bilgeliğin varlığı, bilgiden daha özel olarak bilgeliğin sevgisini kapsamaktadır (Arslan, 1999:18). Bilgelik anlayış olarak insan yaşamının en büyük başarısı olarak kabul edilen (Nasr, 1981:68), bilgeliği akıl ve erdem orkestrasyonu olarak görülmektedir (Baltes, 2004:5).

İyi tanımanın daha yerinde olduğu, böyle bir örneğin elimizde olması durumunda, bizim için iyi olanları daha iyi bileceğimiz, bilince de onları daha iyi gerçekleştirebileceğimiz düşünülebilir (Aristo, 2018:15).

Bilge olan kişinin felsefi bakış açısıyla bilgili olup olmadığı sorunsal tartışma konusu haline gelmektedir. “Bir insan bilgili ise bilge midir?”den yola çıkılarak, bilgeliğin varış, arayış olup olmadığı konusunda erdem tercihi olduğu yönünde farklı yorumlar bulunmaktadır.

Buna ilave olarak Coomaraswamy (vd., 2012:74), bilge, hikmet sahibi (hakim) kişinin bilgiyi taşıyan olmaktan çok yaşayan olması gerektiğini, bir kişinin bilgece bildiğini söyleyemeyeceğimizi, ancak iyi bildiğini, iyi yaşadığını söylemenin mümkün olduğunu ifade etmektedir.

Aktarılanlar doğrultusunda, bilgeliğin salt bilme eyleminin kapsamında sınırlı olduğunu söylemek mümkün görünmese de, icraata geçirilmiş söylem olduğunu, yaşam pratiği haline getirilmiş doğru eylemler bütünü olduğunu kapsayan durumlara dair örnekler hasıl olmaktadır⁷. Aristo (2018:29-30) erdemleri düşünce ve karakter erdemi ayırımında ele almaktadır. Bu bağlamda, doğru yargılama, bilgelik, akli başındalığa “düşünce erdemi”, ölçülülüğe, cömertliğe “karakter erdemi” demektedir. Düşünce erdemi eğitimle gelişmektedir. Alışkanlıktan (ethos’tan) gelen “karakter erdemi”dir. Erdemler, aynı şeylerin yapılması ya da yapılmaması ile oluşmaktadır. Bu nedenle evi yapan ustanın iyi/kötü ev ustası olma durumu onu yapma sıklığını tekrar etmesiyle kazanmaktadır.

Bigeliğin eylemselliğinde varlığını ve devamını korur nitelikte olduğu söylenebilir. Ancak bunun bilgelik kavramının kitleselleştiği kaynakların da varlığından söz edilebilir. Bu kaynaklar nesillere bilgelik kavramının icra edilmiş şeklini hangi kapsamlı eylemlerin bilgelik sahasında yer alacağını tespit edilmesinde temel görülmektedir.

Bigelik güçlerin ve ilahi kalıpların, atasözleri⁸ ve şarkıların içerisine kaydedilmektedir. Nihai hakikatte eserler bilgeliğin dünyadan uzaklaşmayan kavram olmasına neden olurken, ilahi plana uygun insan hayatının yaşama yeteneklerinde kendini göstermektedir. Bilgelige sahip olmak, dünyayı yöneten kuralları, yüzey görünüşlerinin altında gizli doğru ve kötüyü, tanrının her kişiye liyakatine göre nasıl davrandığını kendinden sonraki nesillere aktarmada (Trowbridge ve Ferrari, 2011:90) temellenmektedir. Baltes⁹ (2004:15) da bireysel atasözleri veya özdeyişlerin kısmen, düşünme ve yansıtma için yön verme tarafıyla bilgeliğin ayak izleri olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte Türk kültür tarihinde önem arz eden eser olarak Kutadgu Bili “bilgelik” kavramını kişinin kazanacağı erdem olarak ifade ederken, hakanları bilginlerden kabul etmektedir.¹⁰ (Silahdaroglu, 1966:30-43).

Bigeliği geçmişten günümüze taşıyan, yazılı ve sözlü kaynakların, benzer amaçlarla farklı bakış açılarıyla, bilgeliği değerlendirdiği görülmektedir.

Doğu Hikmeti (Bigeliği) Yaklaşımlarına Genel Bir Bakış

Doğuya özgü bilgelik hikmet kavramıyla karşığını bulurken, Mısır, İran, İsrail, Çin ve İslam medeniyetleriyle özdeş görülmektedir. Ancak doğuda hikmet anlayışının Hermes Külliyyatıyla yazıya geçirildiği farklı vasıtalarla batıya yayıldığı bilinmektedir. Sühreverdî El-Maktul’un (1153-1191) deyişi ile hikmet kavramını dünyaya yayan Hermes’tir. Doğu felsefesi Antik Yunan felsefesinden öncesine dayanmaktadır¹¹ (Ersözlü, 2021:11). Ancak Doğu bilgeliğinin benimsenmesi sürecinin zaman aldığı ifade eden Vural (2020:22) doğu bilgeliğinde sözlü (şifahi) ve pratiğe aktarıma önem verilmesi nedeniyle “hiçlik kültü” olarak nitelendirilerek batı tarafından anlamsız görüldüğünün altını çizmektedir. Daha sonra çalışmalar

⁷ İnsanoğlunun söze sığınıp felsefe yapma ile erdemli olacaklarını sanmaları farklı şeylerdir. Bu doktorları dinleyen ama onların söylediklerini yapmayan hastalara benzemektedir. Nasıl doktoru dinlemeyen hasta iyileşemezse, ruha yansımayan felsefe de ruhu iyileştiremeyecektir (Aristo, 2018:35).

⁸ Buna Baltes (2004:14) lokantalara satılan şeker paketinin üzerinde yer alan bilgelik konusu ile ilgili bir atasözünü basarak imajını yenileyen bir İsviçre şeker şirketi örneğini de ekleyerek, bilgeliği kapsayan atasözlerinin kullanımının birçok mecrada devam ettiğini vurgulamaktadır. Çin de bunu destekleyen bir atasözleriyle “Şimdiki nesil, bir sonrakinin gideceği yolu inşa ediyor” veya “Hangi atın en güçlü olduğunu bulmak uzun yolculuk gerektiriyor” diye hitap ediyor (2004:14).

⁹ Bilgelik psikolojideki boyutu diğer yayılma alanları gibi etkili olmaktadır. Baltes, Berlin Bilgelik Projesi’nin araştırmalarında “Bigeliğin veçhelerinin doğa bilimcileri olarak ulaşamayacağımız kadar uzak olabileceğini” kabul ederken (Baltes, 2004:10), bilgeliği geleneksel yakın konumlandırarak, bilgelik üzerine yer açmakta, hümanistleri ve filozofları yolculuğa dahil ederek, bilimsel analizlerde işbirliği sağlamaya çalışmaktadır (2004:10-11).

¹⁰ 265. “Dünyada iki tip, saygın insan var : “Bir bilgin, bir de Bey, sayar insanlar.”

¹¹ Kara Afrika eserinde Martin Bernal Pythagoras’ın, felsefenin kökleri ile birlikte matematiği uzun yıllar kaldığı Mısır’dan öğrendiği buna ilave olarak Demokritos’un ansiklopedik bilgisini, Doğu seyahatlerinden kazandığını belirtmektedir (Ersözlü, 2021:10).

doğrultusunda nitelermelerden vazgeçilmiştir. Buradaki anektod, felsefeye bakışın ve karşılığı olan kavramların her iki dünyada farklı algılanmasından kaynaklanmaktadır (Vural, 2020:22).

Doğunun, madde ve manaya bakışı Batı'dan kullandığı kelimeler, hayat şekilleri ile yaşama dair birçok alanda oldukça farklı seyretmektedir. Doğu felsefesinde bilenin haline bağlı bilinen şey bilende var olmaktadır (Coomaraswamy vd., 2012:81). Ayrıca bilgelik doğu felsefesi için eylemlenmiş düşünce ile karşılık bulmaktadır.

Doğu bilgeliğinin Mısır, Hint, Çin, İslam-Türk, Fars, medeniyetleri ile temsil edildiği, yazılı sözlü kültürle ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

Doğu bilgeliğine göre bilgeliğin temelinde Mısır'la karşılaşmaktadır. İrfani ve bilge insan hermetik düşüncenin etkisiyle Mısır medeniyetinde erdem, bilgelik ve irfan kavramının birbirini tamamlarken Hermetizm¹² de her iki kavramı içine almaktadır. Hermetizmi ise, yeni platonculuk ve gnostizmi kapsamaktadır. Hermetizmi yansıtan dünya ruhani ve maddesel kutupta şekillenmektedir. Dünyada yaşayan insan için, tanrı ve tanrısal ruh saf, maddesel (maddeye isnat edilen) ruh kötüdür (Yılmaz, 2019:25-29). Hermesçilik (hermetizm) Eski Mısır'da Hermes'in ardından öğretinin ve ezoterik ekollerin çalışma sisteminin ismi olmuştur. Hermesçiliğin gayesini araştırılan hakikat oluşturmaktadır. Bu öğretiye göre akılları gelişmeye elverişli olmayan kimseler gerçeğin yükünü kaldıramamaktadır. Nefislerini hesaba çekemeyenlerin bazı gerçeklere ulaşabilme ihtimalleri yoktur. Gerçekleri elde etseler bile zararlı yönde kullanacaklardır (Kılıç, 2018:13). Bu nedenle toplumlar bilgi, mutluluk ve erdemi akıl esaslı (Bağdatlı, 2018:281) yorumlama sürecinde bilgelikten faydalanmışlardır.

Bigeliğin temellerinin devamında Çin ile karşılaşmaktadır. Çin'de budizm ile ön plana çıkan bilgelik, iyiliği ve sevgiyi vurgularken, acının kaynağına inmekte, aklın negatif durumlarından kaynaklandığına vurgu yapılmaktadır. Ayrıca Konfüçyizm ve Taoculuk bilgeliğinde iyilere karşı iyilik, kötülüğe karşı iyilik ve her şeyin iyi olmasını sağlama anlayışı temel düstur olarak görülmektedir (Sayın, 2013:226). Konfüçyus doğu bilgeliğinde kişinin kendisini sorgulayıp, dönüştürüp, başkalarına ilham veren hale gelmesini ve erdemli olmak adına çabalarını öne çıkaran üstün insan ve iyi toplum anlayışını temsil etmekteydi (Cevizci, 2020:22). Çin'de Lao-Tzu doğuya önem veren kişiliğiyle, bilgeliğe bilgili olma dışında, bütünlüğü, birliği bilmeye betimlemektedir (Kumbasar, 2017:121).

Hint Bilgeligi'nde ise Buda ve bilgelik aşırıklar arasında bulunan bir yola işaret etmektedir. Bu yolda beşeriyetten kurtulmak için, dünyevi gerçeklikle bireysel benliğin yarattığı yanılsamanın ötesi tavsiye edilmektedir (Cevizci, 2020:22).

İslam bilgeliğine bakıldığında bilgeliğin hikmet kavramıyla karşılandığı görülmektedir. İnsanların doğru yol ve söylemlere yöneldiği tavırların yaşama yansıyan yönü ile ilgilenen İslam bilgeliğinde Hz. Muhammed (S.A.V) ile birlikte hikmet kavramı muhattaplarını bulmaktadır. Kuran'da¹³, Ona "kitap ve hikmet" verildi ifadesiyle iki farklı durumdan bahsedilmektedir. Bir diğer yönüyle hikmetin, Hz. Muhammed'in yanı sıra Hz. Davut (A.S), Hz. İsa (A.S) ve Hz. İbrahim (A.S), Hz. Lokman'a (A.S) da verildiği ifade edilmektedir. Burada, Peygamberler aracılığıyla, kadim uygarlıklara ulaşan hikmet ve bilgelik kavramından bahsedilirken, Peygamberlerin söz ve eylemlerinin İslamî hikmet sınırlarında yer aldığı bilinmektedir (Önal, 2009:200).

Günümüze doğu bilgeliği, 18.19. yüzyıllarda odağını doğuya yönlendiren oryantalistler aracılığıyla taşınmış doğu dillerinin araştırılıp öğrenilmesiyle çalışma sahalarında yerini bulmuş, Türkoloji, Tibetoloji, Sinoloji, İran Araştırmaları ve Arap Çalışmaları gibi Şarkiyatçılık olarak yeni alanların doğmasına neden olmuştur (Vural, 2020:22). Doğu felsefesinin batı felsefesinin örnek hayranlık seyrinde olduğu Batı'daki birçok ismin yorumunda görülmektedir. 18. Yüzyılın sonu ve 19. Yüzyılın yazarlarından Thomes More ve Byron bu isimlerdendir. Ayrıca Cemil Meriç de "Bir Dünyanın Eşiğinde" eserinde Çağdaş Amerikan felsefi düşüncesinde Hint etkisini vurgulamaktadır (Ersözlü, 2014:12).

Batı Felsefesine (Bilgeliğine) Bakış

Bigelik felsefesinin "batı bilgeliği" yönü ile ilgili tartışmalarda bilgeliğin doğu kökenli mi yoksa batının doğu bilgeliği ile bilgelik kavramını mı ortaya koyduğu dikotomisiyle karşılaşılmaktadır.

¹² Mısır'da Hermesçiliğin tamamlayıcı unsuru Hiyeroglif yazılardır. Yazının sözlü yönüyle hiyeroglif yazılar, insanlar gibi hayvanların okuyabildiği bilgelik öğretilerinin anlaşılabilirliğinin aksine, bilmeceşel şekillerle aktarılmaktaydı (Yılmaz, 2019:43).

¹³ Kuran-ı Kerim, Bakara, 231.

Batı orijinli eserler doğrudan bilim ve felsefenin batı kaynaklı olması gözüyle bakarken, felsefenin Milet'te Ege kıyılarında temellendiğini savunmaktadır. Grekleri içerisine alan İyonya'da doğan, Roma'da gelişen kilise temsilcileri tarafından dini yöne dönüşen, Kıta Avrupası ve Anglosakson dünyayı derinleştiren düşünceden bahsedilmektedir (Vural, 2020:20).

Batı bilgeliğinin temellerinin doğu bilgeliği ve İslam hikmetinden farklı olarak İyonya diğer adıyla Miletos okuluyla atıldığı bilinmektedir.¹⁴ Thales, Anaksimandros, Anaksimenes, felsefe tarihinin materyalist filozofları olarak Miletos Okulu'nu kurarak, monist sınıflandırmada, maddeyi yegane gerçek görmüşlerdir (Cevizci, 2020:38-39).

Madde gerçekliğinin yanı sıra bilgelik konularına da doğu bilgeliğinden farklı olarak bakılan batıda, bilme ve bilgi kavramının insan yaşantısında karşılığının olması ve bununla birlikte öğrenilmek istenen şeyin salt insan niyetinde olması beklenmemektedir (Coomaraswamy vd., 2012:81). Ancak bilme ve öğrenmede sevme yetisinden hareket edildiği görülmektedir. Bu nedenle felsefe "bilgelik sevgisi" anlamında kullanılmaktadır.

Antik Yunan'da "bilgelik sevgisi" varlık, insan ve evren ile ilgili güvenilir bilgiye ulaşma amacıdadır (Bağdatlı, 2018:281). Yunan filozofları bu nedenle evrenin bilgeliğini kapsayan yegane hikmetin Tanrı'ya ait olacağını savunmaktadırlar. Dolayısıyla insanlar hikmete sahip olan değil, hikmeti (philosohia) sevebilme gayretiyle felsefe yapabilme yeteneğine sahip olan olarak görülmektedir (Önal, 2009:199). Doğu medeniyetleri arasında İslam Medeniyeti bu düstura benzer bakış açısıyla batı medeniyetindeki bilgeliği kabul etmemektedir. Çünkü İslama göre bilgelikte (hikmetinde) Kuran ve sünnetin referasının bulunması gerekmektedir (Önal, 2009:199).

Birçok felsefe tarihçisi Grek felsefesinin orijinal olmadığını ve doğu bilgeliğine dayanmadığını belirtmektedir. Greklerin felsefeye katkısı metinlerin nakledilmesinde olmuştur (Kılıç, 1998:10). M.S.9. asırda Yunan dilinden Arapçaya çevirilerin başlatılması, "hikmet" kelimesinin yerine "felsefe" kelimesinin kullanılmaya başlanması ile pratiğini bulmuştur (Önal, 2009:201).

Batı felsefesinin (bilgeliğinin) günümüze taşınmasında Sokrates, Aristoteles, Platon'un eserlerindeki diyaloglar bilgelik tartışmalarına katkı sağlamaktadır.

Sokrates'in erdem anlayışını anlatan Akarsu (1962:67-68) bilge insanın, kendini tanıdığını, bilmediğinin farkında olduğunu, kendi için değil başkaları üzerinde bu ayrımı yapabildiğini ifade etmektedir. Bilginin sağlam irade yönetimi birlikteliğinde gerçek amacına ulaşacağına inancını Aristoteles (2019) "Magna Moralia"da -Erdemler ve Kötü Huylar'da tümel ve tikel bilgi örneklemeyle açıklamaktadır.¹⁵ Cevizci de (2021:133) erdem etiğinin, teleolojik boyutuyla Aristoteles'in vurguladığı tümel ve tikel bilgi tamamlayıcılığına faydacı bakış açısıyla dikkat çekerken, eylemin bilgece kabul edilebilmesi için faydalı sonuçlar üretmenin, o eylemin sonuçlarının ahlaklılığıyla açıklanabileceğini ifade etmektedir. Dolayısıyla ahlaklı olan eylemlerin bilgece kabul edildiği herkes için geçerli ahlaki eylemlerin erdem olarak kabul edildiği görülmektedir.

Bilgelik tartışmalarına Platon (2019:66-68) geç dönem diyaloglarından Kritas Kharmides'te başka bakışla, bilgeliği kendini bilme bilimine sahip olma ile birlikte bilgisizliğin bilimi olarak nitelendirmektedir.

¹⁴ Kojin Karatani İzonomi ve Felsefenin Kökenleri kitabında antik yunan felsefesinin ve medeniyet kazanımlarının temellerinin İyonya'da atıldığını ifade etmektedir. Buna örnek vermek gerekirse, Antik Yunan kültürünün parçası Homeros'un İyonya lehçesinde yazdığı eserleri, Yunan demokrasisi ile temellendiren resimli yazıların İyonyalılar tarafından Fenike yazısını kolaylıkla okunup öğrenebileceği fonetik alfabeyle uyarlanması, madeni para basımı ve paranın ekonomiye öncü olması için İyonya'nın liderlik etmesi İyonya'yı ilk uygarlıklardan biri kılmıştır. Karatani de bu bakış açısıyla İyonya'da yaşananların medeniyet adına önemini vurgularken, tarihi anlatılarda bu durumun yeteri kadar dikkate alınmamasını ve Atina merkezli yaklaşımda İyonya'nın önemini vurgulamayan, İyonya'nın felsefi ve toplumsalının yanlış anlaşılmasına neden olan anlayışı da eleştirmektedir (Demirtaş, 2018:66-67).

¹⁵ Tümelin bilinip tikelin bilinmediği durumların varlığı söz konusudur. Sözel gelişmesi hasta olan herkesi iyileştirmeyi bilse de, kimin hasta olup, ateşlenmediğini bilmiyor olabilir. Yani bilgiye sahip olup, iradesiz olanın kusuru burada ortaya çıkmaktadır. İradesi olmayanın tespit ettiği bu bilgiyi tümel genellemede "bu tür şeylerin kusurlu ve zararlı olduğu çıkarımında bulunabilir. Ancak kusurlu şeylerden biri olabileceği tikelindeki bilgiye hakim olmayabilir. Öyleyse bilgiye sahip olup kusur işleyen iradesiz biri konusunda sonuçlar saçma değildir. Yani bu sarhoşluk halidir (Aristoteles, 2019:99).

Platon da bilgelik kavramında toplumsal eylemlerin ahlakiliğini değerlendirdiği sonuçlardan farklı bireysele indirgenmiş bilgelik anlayışına dikkat çekmektedir. Bireysel bilgelikte kişinin kendi farkındalığını edinmesi, bununla beraber bilmeyeni ayırdetmesi gerekmektedir. Dolayısıyla Platonda bilgelik, kişinin edinimleriyle ayırdedileceği doğruyu yorumlayabilmeyi tasvir etmektedir.

Buna ilave olarak bilgeliliğin bilge insan ile çabuk öğrenebileceğini, bilimle öğrenebildiği için bilinen şeyin kolay kavranabilmesi hakkında doğru kanılara varabileceği kanaatindedir (Platon, 2019:74-75).

Platon (2015:5) “Haz ve Bilgelik Diyalogları”nda bilgeliliği, insanın kendi kendine yetebilmesi adına doğası için mesafe katetmiş olması haliyle özetlemektedir. Erdemi Georgias diyaloglarında, ruh düzeni olarak tanımlamaktadır.

Platon bilgelikte görünenin arkasındakini aramaktadır. Durumlara hakikat perdesinden bakmayı bilgece bulmaktadır. Platon “Devlet” eserinde (2020:276) şeylerdeki hakikatin peşinen düşen insanlara kanaatsever değil, bilgelik sever insanlar deneceğini belirtmektedir. Bilme sevgisi felsefe ve devamında gelen felsefeyi yaşama geçirme şekli olan bilgeliliğin salt Helen kökenli olduğunu kabul etmek felsefenin algılanış alanını sınırlandırırken son zamanlarda yapılan çalışmalarla bu kanı kırılmaya başlanmıştır (Vural, 2020:21).

Sonuç

Dijitalleşme bugün yaşamın birçok noktasında etkileyici bir unsur olma görevini sürdürmeye devam etmektedir. Bilgi çağı bünyesinde sınırları aşan bilgileri toplarken, temsili bilgileri depolamakta, benzersiz ölçekte veri madenciliğiyle istendiği zaman hedefe ulaşılır hale getirmektedir. Teknolojiye hakim olmak, yerli olmak oldukça önemlidir. Ancak teknolojinin yerli ya da göçmen kullanımını tek ortak noktada birleştirecek olan teknolojinin bilgece kullanımı olacaktır. Teknoloji onu ihtiyatlı kullananlar için, gereksiz zaman kaybı olmanın dışına çıkacak, yaşamı kolaylaştıracak hale gelecektir. Çalışmada da bu doğrultuda teknolojinin insan hakimiyetine geçirilebilir boyutunu tartışmaya açık hale getirmektedir. Dijital bilgelik kavramıyla beraber, teknoloji insanın ona sunduklarının dışında insanın etkin olduğu halde değer bulan ve ona değer katan yönüyle de değerlendirilecektir. Kullanımı itibarıyla dijital sistemler farklı nesil aralığında farklı kabuller teşkil etse de gelecekte bu farkın giderek azalacağı ifade edilmektedir. Dijitali bilgece kullanan nesiller, geçmiş nesillerden çok daha farklı boyutta teknoloji açığı azalmış olarak farklı bir perspektifteki dünya algısının temsilcisi olacaktır. Ancak dijitalin bilgelikte bilinçli kullanımı için de bilginin bilgece kullanımı gerekmektedir. Çünkü bilinen bilgiden ziyade bilginin kullanılış amacı ve o bilgi sonunda ortaya çıkan sonuçtaki bilgelik birçok alanda olduğu gibi dijitalde de onun kullanım perspektifini belirleyecektir. Çalışma bu yönüyle dijital bakışa bilgelik gözüyle ışık tutmaya çalışmaktadır. İlgili literatürde dijital bilgelik ile ilgili çalışmaların az olması çalışmanın bu alana kazanımı ile önem teşkil etmektedir.

Kaynakça

- Aldwin, C. M. (2009). Gender and wisdom: A brief overview. *Research in Human Development* 6, 1–8. doi:10.1080/15427600902779347.
- Alkayış, A. (2012). Eğitim Felsefesi Perspektifinden Dijitalleşme Ve Eğitim 4.0, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,21,221-237.
- Arabacı, Bakır, İ, Polat, M. (2013). “Dijital Yerliler, Dijital Göçmenler ve Sınıf Yönetimi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12,47,11-20.
- Arabacı, Bakır, İ, Polat, Murat (2013). “Dijital Yerliler, Dijital Göçmenler ve Sınıf Yönetimi”,*Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12,47,11-20.
- Aristoteles (Aristo), (1996). *Metafizik*, Çev: Ahmet Arslan, İstanbul: Say Yayınları.
- Aristoteles (Aristo), (2018). *Nikomakhos’a Etik*, Çev:Saffet Babür, Ankara: Bilgesu Yayınları.
- Arslan, A. (1999). *Felsefeye giriş*. Vadi Yayınları.
- Autry, Alex J.; Berge, Zane (2011). “Digital natives and digital immigrants: getting to know each other.” *Industrial and Commercial Training*, 43(7), 460–466.
- Autry, Alex J.; Berge, Zane (2011). “Digital natives and digital immigrants: getting to know each other”. *Industrial and Commercial Training*, 43,7, ss.460–466.

- Avcıoğlu, G. (2011). Yapısal kimlikten seçimlik kimliğe; kimliğin medya aracılığıyla yeniden üretimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8,2, 359-370.
- Aydın, Gülnur (2010). "Zihin Haritalama Tekniğinin Dinlenen Anlamaya ve Kalıcılığa Etkisi", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2010 14, ss. 47-62.
- Ayhün, Erden, Sena (2013). "Kuşaklar Arasındaki Farklılıklar Ve Örgütsel Yansımaları", *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi* 2(1),ss.93-112.
- Bağdath, Ö. (2018). Bilgelik ve Felsefe İlişkisi, *Kesit Akademi Dergisi*, 4,16, 280-291.
- Baltes, P. B. (2004). Wisdom as orchestration of mind and virtue. Retrieved from http://library.mpibberlin.mpg.de/ft/pb/PB_Wisdom_2004.pdf
- Barlas, N. (2019). "Siyasal İletişimde Dijitalleşme: 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Twitter Analizi", *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.*
- Baron, N. S. (2017). Reading in a digital age. *Phi Delta Kappan*, 99,2, 15–20.
- Baron, N. S. (2017). Reading in a digital age. *Phi Delta Kappan*, 99,2, 15–20.
- Başlar, G. (2013). "Yeni Medyanın Gelişimi ve Dijitalleşen Kapitalizm", *Akademik Bilişim,Antalya:İnternet Teknolojileri Derneği*, 775-784.
- Bilgiç, G. H., Duman, D. ve Seferoğlu, S. S. (2011). "Dijital Yerlilerin Özellikleri ve Çevrim İçi Ortamların Tasarlanmasındaki Etkileri", *Akademik Bilişim, Malatya, İnternet Teknolojileri Derneği*, s. 257-263.
- Bilgiç, Gökçe Hatice, Duman Duygu ve Seferoğlu, Sadi, S. (2011). "Dijital Yerlilerin Özellikleri ve Çevrim İçi Ortamların Tasarlanmasındaki Etkileri", *Akademik Bilişim11, Malatya:İnternet Teknolojileri Derneği*, ss.273-280.
- Bloomberg, J. (2018), Digitization, Digitalization, and Digital Transformation: Confuse Them at Your Peril, retrieved from <https://www.forbes.com/sites/jasonbloomberg/2018/04/29/digitizationdigitalization-and-digital-transformation-confuse-them-at-yourperil/#3f4222a72f2c>.
- C. A. Kadir (1990). İslâm Öncesi Hint Düşüncesi, Çev: Kürşat Demirci, "İslâm Düşüncesi Tarihi", c. I, İstanbul: İnsan Yayınları.
- Capgemini . (2018). Digital identity- a contest for control. Capgemini Consulting.
- Castells M., (2008). "Ağ Toplumunun Yükseliş", İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Castells M., (2016). "İletişimin Gücü", İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Castells, M. (2010). The Rise of the Network Society, Retrieved from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/9781444319514.oth1>.
- Castells, Manuel (2008). Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür Cilt-1 Ağ Toplumunun Yükseliş. E. Kılıç (Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Castells, Manuel (2016). A Sociology of Power: My Intellectual Journey, *Annu. Rev. Sociol.* 42, 1-19.
- Cevizci, A. (2020). Felsefe Tarihi-Thales'ten Boudrillard'a, Say Yayınları: İstanbul.
- Ceyhan, İ., A. (2019). "Dijital İletişim Çağında Siyasetin Dijitalleşmesi Üzerine Bir İnceleme: Post-Truth Ve Dijital Siyasetin Sahte Haber Ekseninde Analizi", *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 27,4,1-17.
- Chen, H. (2010). "Advertising And Generational Identity: A Theoretical Model", *American Academy of Advertising Conference Proceedings*, 132-140.
- Coomaraswamy, A. K, Guenon, R., Dasgupta, (2012). S., Çev. Ahmet Aydoğan, *Doğu Bilgeliği*, İstanbul: Say Yayınları.

- Çınar, A. (2007). "Aristoteles'in Nikomakhos'a Etik'inde Pratik Hikmet Kavramı ve Günümüz Açısından Önemi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*,16,1,171-192.
- Dasgupta, S.; Granger, M. & McGarry, N. (2002). User Acceptance of E-Collaboration Technology: An Extension of The Technology Acceptance Model, *Group Decision and Negotiation*, 11, 87-100.
- Davis, F.D. (1989). Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use and User Acceptance of Information Technology, *MIS Quarterly*, 13(3), 319-339.
- Değirmencioglu, G. (2016). "Dijitalleşme Çağında Gazeteciliğin Geleceği ve İnovasyon Haberciliği", *TRT Akademi Dijital Medya Sayısı*, 1,2, 590-606.
- Demirli, C., Kütük, F.Ö.(2010). "Anlamsal Web (Web 3.0) Ve Ontolojilerine Genel Bir Bakış", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 9,18,97-108.
- Dilmen, N. E. (2007). Yeni Medya Kavramı Çerçevesinde İnternet Günlükleri-Bloglar ve Gazeteciliğe Yansımaları. *Marmara İletişim Dergisi*,12,12,113-122.
- Erikson, E. H. (1997). The life cycle completed. Extended version with new chapters on the ninth stage of development by Joan M. Erikson. New York, NY: W. W. Norton.
- Eröz, B., Özmen, M. (2020). "Dijitalleşme ve Bilişim Teknolojilerinin Çalışanlar Üzerindeki Etkileri", *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*,11,42,170-179.
- Ersözlü, Ü., (2021). "50 Maddede Doğu Felsefesi", İstanbul: Karakarga Yayınları.
- Ertemel, V.A, Aydın, G. (2018). "Dijital Ekonomide Teknoloji Bağımlılığı ve Çözüm Önerileri", *Addicta: The Turkish Journal On Addictions*, 5,4, 665–690.
- Gartner IT Glossary. <https://www.gartner.com/it-glossary/d>.
- Harris, David (2012). "Digital Natives Revisited: Developing Digital Wisdom in the Modern University", *E-Learning and Digital Media*, 9,2, ss.173-182.
- <https://eksisozluk.com/roam-research--6524517>
- <https://islamansiklopedisi.org.tr/ma-badet-tabia>
- <https://tr.spot-the-difference.info/difference-between-snail-mail> (Erişim Tarihi:15.09.2022).
- İnak, İ.H. (2007). "Hadislerde Hikmet Kavramı", Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnternet Kaynakları
- İ-Scoop I. "Digitization, Digitalization And Digital Transformation: The Differences", Retrieved From <https://www.i-scoop.eu/digitization-digitalization-digital-transformation-disruption/f>
- İşimtekin, S. (2017). İran'da Ortaya Çıkan Düşünce ve Felsefe Ekolleri", Web sayfası: <https://www.ayk.gov.tr> Erişim Tarihi: 9.11.2022.
- JennyWaycott, Jenny, ^aBennett, Sue Kennedy, Gregor^aDalgarno, Barney, Gray ^cKathleen^a
- Jones, Chris (2010). "A new generation of learners? The Net Generation and Digital Natives" , *Learning, Media and Technology*, 35,4, 365-368.
- Kapıl, Y. ve Roy, A. (2014). A critical evaluation of generation Z at workplaces. *International Journal of Social Relevance & Concern*, 2(1),10-14.
- Karabulut, Burak (2015). "Bilgi Toplumu Çağında Dijital Yerliler, Göçmenler Ve Melezler"Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,21,ss. 11-23.
- Karabulut, Burak (2015). "Bilgi Toplumu Çağında Dijital Yerliler, Göçmenler Ve Melezler", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,21,11-23.
- Karakaş, S., Rukancı, F. ve Anameriç, H. (2009). Belge yönetimi ve arşiv terimleri sözlüğü.
- Karakaş, S., Rukancı, F. ve Anameriç, H. (2009)." Belge Yönetimi ve Arşiv Terimleri Sözlüğü",Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Yayın No: 24, Ankara.

- Kılıç, M.E (2018). “Ebu'l-Hukemâ”: Hikmetin Atası Hermetik felsefenin İslâm düşünce tarihinden görünümü”, *Dîvân: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*,2, 1-32.
- King, W.R. & He, J. (2006). A Meta Analysis of The Technology Acceptance Model, *Information & Management*, 43, 740-755.
- Koc-Michalska K., Lilleker D. G.,Thierry, V. (2016). “Civic political engagement and social change in the new digital age”, *New Media and Society*, 18,9, 1-11.
- Kumbasar,H.İ. (2017). “Herakleitos Ve Lao Tzu'nun Düşüncelerinin Logos Ve Tao Kavramları Merkezinde Karşılaştırılması”, *Felsefe Arkivi*, 46, 103-125.
- Li, E.Y. (1997). Perceived Importance of Information System Success Factors: A Meta Analysis of Group Differences, *Information & Management*, 32, 15-28.
- Lister, M. Dovey, J. (2009). *New Media: A Critical Introduction*. London: Routledge Mayfield, A. (2010). *What is Social Media*. <http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What is Social Media iCrossing ebook.pdf>.
- Loos, Eugène, (2012). “Senior citizens: Digital immigrants in their own country?”, *Observatorio (OBS*) Journal*,6,1, 1-23.
- Lu, J.; Yu, C.S.; Liu, C. & Yao, J.E. (2003). Technology Acceptance Model for Wireless Internet, *Internet Research: Electronic Networking Applications and Policy*, 13(3), 206-222.
- Maiti, M. ve Kayal, P. (2017). “Digitization: Its Impact On Economic Development & Trade “With Special Reference To Services And Msme Sector Of India”, *Asian Economic and Financial Review*, 7,6, 541-549.
- Manovich, L,(2001). *The Language of New Media*, Massachusetts Institute of Technology.
- Mathew,S.P.(2012). “Case Study: Impact of Digitization on Music Industry in the Recent Times”, *International Journal of Management and Social Sciences Research (IJMSSR)*, 2,9,12.13.
- Nasiri, M., Ukko, J.,Saunila, M.,Rantala, T. (2020). Managing the digital supply chain: The role of smart technologies, *Technovation*, 96-97,1-6.
- Nasr, S. H. (1981). *Knowledge and the sacred*. New York, NY: Crossroad.
- Navarrete, T.(2014). *A History of Digitization : Dutch Museums, Mexico: Academisch Proefschrift*.
- Nayak, Bishwajit ve Som Sekhar, Bhattacharyya (2019). “Integrating Digital Wisdom and Human Capital”, *The Journal for Quality and Participation*; Cincinnati, 41,4,ss.20-23.
- Olçay, S. (2018). “Sosyalleşmenin Dijitalleşmesi Olarak Sosyal Medya Ve Resimler Arasında Kaybolma Bozukluğu: Photolurking”,*Yeni Medya Elektronik Dergi*, 2,2,90-104.
- Olçay, Sümeyya (2018). “Sosyalleşmenin Dijitalleşmesi Olarak Sosyal Medya Ve Resimler Arasında Kaybolma Bozukluğu: Photolurking”,*Yeni Medya Elektronik Dergi*, 2,2,90-104.
- Ormanlı, Okan (2012). Dijitalleşme ve Türk Sineması, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication TOJDAC*, 2,2, 32-38.
- Önal, M. (2009). Dinle Uyumlu Kollektif Bir Değer Olarak Doğu Hikmeti, *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 7,197-209.
- Özdemir, C.Ö.(2021). “Yeni Medya ve Halkla İlişkiler”,*Dijital Halkla İlişkilerde Güncel Konular*, Konya: Literatürk Yayınevi, 161-201.
- Özer, G. & Yılmaz, E. (2010a). Planlı Davranış Teorisi (PDT) ile Muhasebecilerin Bilgi Teknolojisi Kullanımına Yönelik Bir Uygulama, *MÖDAV Dergisi*, 2, 33-54.
- Pedró, F. (2006). *The New Millennium Learners:Challenging Our Views On It And Learning*.
- Prensky, M. (2001). *Digital Natives, Digital Immigrants. On the Horizon*, MCB University Pres, 9,5, 1-51.

- Prensky, M. (2001a). Digital natives, digital immigrants. [Çevrim-içi: <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>], (Erişim tarihi: 20.07.2022).
- Prensky, M. (2001b). Digital natives, digital immigrants, part 2: Do They really think differently? [Çevrim-içi: <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part2.pdf>], (Erişim tarihi: 27.08.2022).
- Prensky, M. (2004). “The Emerging Online Life of the Digital Native: What they do differently because of technology, and how they do it”, https://www.bu.edu/ssw/files/pdf/PrenskyThe_Emerging_Online_Life_of_the_Digital_Native_033.pdf (Prensky, Erişim Tarihi: 15.09.2022)
- Prensky, M. (2009). H. sapiens digital: From digital immigrants and digital natives to digital wisdom. *Innovate*, 5 (3), 1-9. <http://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1020&context=innovate> (Erişim tarihi: 17.08.2022).
- Prensky, M. (2012a). *Brain Gain: Technology and the Quest for Digital Wisdom*. New York: Palgrave Macmillan.
- Prensky, M. (2012b). *From Digital Natives to Digital Wisdom: Hopeful Essays for 21st Century Learning*. California, London: Corwin.
- Prensky, Mark (2001) b, “Digital Natives, Digital Immigrants Part 2: Do They Really Think Differently?” *On the Horizon*,9,6,1-16.
- Prensky, Mark, By (2001). “Digital Natives, Digital Immigrants”, *From On the Horizon* (MCB University Press, 9,5, ss.1-6.
- Rice, E. F., Jr. (1958). *The renaissance idea of wisdom*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Sabbagh,K., Roman Friedrich, R., Darwiche, B. El-D, Singh, M.,S., Ganedıwalla, S. (2012). “Maximizing the Impact of Digitization”, *The Global Information Technology Report*, 121-133.
- Sabbagh,K., Roman Friedrich, R., Darwiche, B. El-D, Singh, M.,S., Ganedıwalla, S. (2012). “Maximizing the Impact of Digitization”, *The Global Information Technology Report*, 121-133.
- Sadiku, M. N. O., Shadare, A. E., Musa, S. M. (2017). *Digital Wisdom*. *International Journal of Advanced Research in Computer Science and Software Engineering*, 7(8), 72,7. <https://doi.org/10.23956/ijarcsse.v7i8.25>
- Satı, Ecevit, Z, Yılmaz, O.B. (2020). “Endüstri 4.0 Ortamında Değişen İş ve Mesleklerin Türkiye’de Kadın İstihdamına Etkileri”, *Strategic Public Management Journal*,6,11, 54-76.
- Sayın, Y. (2013). “Konfüçyüs’ün Yeniden Keşfi ve Çin’in Dış Politikasında Dönüşüm”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29,223-237.
- Shaughnessy, M. F., Fulgham, S. M., Prensky, M. (2010). Interview with Marc Prensky. *Educational Technology*, 50(2), 28–33.
- Silahdaroğlu, F., (1996). “Günümüz Türkçesi ile Kutadgu Bilig”, *Kültür Bakanlığı,1 000 Temel Eser Dizisi/163*, Ankara: Milli Kütüphane Basımevi.
- Smith, N. D. (1998). *Wisdom*. Ed, In E. Craig, *Routledge Encyclopedia of Philosophy*, London:England: Routledge, 752-755.
- Şahin,Can, Mehmet (2009). *Yeni Binyılın Öğrencilerinin Özellikleri*, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,9,2, ss.155-172.
- Taşel, F. (2020). “Dijitalleşmenin Ticarete Ve Ekonomiye Etkisi”, *Beykoz Akademi Dergisi*, 8,2, 127-137.
- Taylor, A. (1931). *The proverb*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- TDK. (2022). *Türk Dil Kurumu Sözlüğü*:<https://sozluk.gov.tr/>.Erişim Tarihi:22.09.2022.
- Teo, T. (2013). An initial development and validation of a Digital Natives Assessment Scale (DNAS). *Computers & Education*, 67, 51-57.

- Tomaszczyk, Jacek ve Matysek, Anna (2020). "Digital Wisdom in Research Work", "Zagadnienia Informacji Naukowej - Studia Informacyjne" Nr 2A, 58(2A), ss.98-113.
- Tonta, Y. (2009). Dijital Yerliler, Sosyal Ağlar ve Kütüphanelerin Geleceği. Türk Kütüphaneciliği, 23, 4, s. 742-768.
- Tonta, Yaşar (2009). "Dijital Yerliler, Sosyal Ağlar ve Kütüphanelerin Geleceği", Türk Kütüphaneciliği 23(4), ss.742-868.
- Trowbridge, R. H. ve Ferrari, M. (2011). "Sophia and Phronesis in Psychology, Philosophy, and Traditional Wisdom", Research in Human Development, 8,2, 89-94.
- TÜİK, [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132-\(09.09.2022\)](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132-(09.09.2022)).
- Türk, Mehmet (2017). Öğretmen Adaylarının Dijital Bilgelige İlişkin Yeterlik Algılarının İncelenmesi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türker, Ali ve Türker, Özalın, Gülay (2013). "Turistik Ürün Satın Alma Davranışının Teknoloji Kabul Modeli İle İncelenmesi", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 15,2, ss. 281-312.
- Türkoğlu, T. (2010). Dijital kültür. İstanbul: Beyaz yayınları URAP (2015). Devlet Üniversiteleri Genel Sıralaması. http://tr.urapcenter.org/2015/2015_t5.php (Erişim tarihi: 18.08.2022).
- Vural, M. (2020). "Mağrip'ten Meşrik'e Felsefe: Doğu Bilgeligi", Felsefe Dünyası, 71, 20-45.
- Waycott, Jenny, Bennett, Sue, Gregor, Kennedy, Dalgarno, Barney, Gray, Kathleen (2010), "Computers Education", 54,4, ss.1202-1211.
- Xu, Xiaojuan and Zha, Chris ,Yuxiang, Sun, Xiaoling, Zhu, Qinghua, "An integrated framework of online generative capability: interview from digital immigrants", Aslib Journal of Information Management, 66(2), 219-239.
- Yang, H.D. & Yoo, Y. (2004). It's All About Attitude: Revisiting The Technology Acceptance Model, Decision Support Systems, 38, 19-31.
- Yankın, B.F. (2019). "Dijital Dönüşüm Sürecinde Çalışma Yaşamı", Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi,7,2, 1-38.
- Yelkikalan, Nazlı, Akatay, Ayten ve Altın Emel (2010). "Yeni Girişimcilik Modeli Ve Yeni Nesil Girişimci Profili: İnternet Girişimciliği Ve Y, M, Z Kuşağı Girişimci", The Journal of Social Ekonomik Research, 10,20, 489-506.
- Yılmaz, S. (2019). "Hermes'in Eski Mısır ve Helen Dünyasından İslam Coğrafyası ve Anadolu'ya Yolculuğu", Lectio Socialis, 3,1, 21-46.
- Yücel, G., Adiloğlu, B. (2019). Dijitalleşme - Yapay Zeka Ve Muhasebe Beklentiler, Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi,17,47-60.
- Yücel, G., Adiloğlu, B. (2019). Dijitalleşme - Yapay Zeka Ve Muhasebe Beklentiler, Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi,17,47-60.
- Twenge, J. M. (2013). Ben nesli. (Çev. Esra Öztürk). Kaknüs Yayınları.

EXTENDED SUMMARY

Digitization, which started with the third industrial revolution, is named as the process given to the process of transferring accessible information resources to digital media in a form that can be read by any computer. Because digitalization basically provides instant access to data through a single system. In digitization, information is read through digital tools. Today, with technological tools such as computers, tablets and smart phones, the information read is transferred to the digital environment in a way that is organized in technological environments and included in the study. It is seen that digitalization basically aims to provide instant access to data. Information will become individually accessible with digitalization. Strategically, it includes how digital technology will identify new opportunities in the context of adapting to business areas and providing digital competence. In a business press, providing digital potential and talent constitutes the strategic definition of digital. Digitalization, which has an impact on many areas that it is directly or indirectly related to, also affects many areas. In a business press, providing digital potential and talent constitutes the strategic definition of digital. Digitalization, which has an impact on many areas that it is directly or indirectly related to, also affects many areas. Starting this with the example of business life, it is seen that many businesses today have become faster and more efficient with digitalization. Many effects of digitalization are showing themselves today. Digitalization, which has many social, cultural, psychological, philosophical, economic effects, also requires its users to read and interpret itself correctly. Being up-to-date and competent in digital includes the ability to understand the media, to search for information correctly, to be critical of the information obtained, and to be able to communicate with others by using various digital tools and applications. In line with the events and interactions that people are involved in, they also digitize the society they live in. Digitalization, which has many social, cultural, psychological, philosophical, economic effects, also requires its users to read and interpret itself correctly. Being up-to-date and competent in digital includes the ability to understand the media, to search for information correctly, to be critical of the information obtained, and to be able to communicate with others by using various digital tools and applications. In line with the events and interactions that people are involved in, they also digitize the society they live in. The individual who is aware of the technology he uses becomes more demanding in order to use it prudently and to benefit more. Therefore, digital transformation is also very important. Digital transformation includes integration solutions for sectoral and social needs. With the age of digitalization, old information, methods, tools and ideas are replaced by concepts of new technologies. The individual who is aware of the technology he uses becomes more demanding in order to use it prudently and to benefit more. The information age, along with these processes, is explained with the concepts of information age and informatics age. In order to adapt to all these processes, it is necessary to adapt to the digital culture and be aware of the changes. The technology use process categorizes technology users as immigrants, digital natives and digital sages. Digital natives include individuals born into the age of technology as of 1980. Digital natives do not have difficulty in accessing technology. In terms of using technology, they are more adapted than other digital generations. Digital natives mostly use the internet for entertainment and gaming. They prefer visual elements and can have a say in information centers and libraries. Digital natives prefer to obtain all the necessary information from the internet, search engines or social networks. When these features are listed, it is seen that there are various differences between digital natives and immigrants. Digital immigrants, on the other hand, refer to individuals with low technology literacy in their twenties and later, who can hardly perform technology-based learning with the use of technological tools that meet with the web and the internet, thus technology, or who encounter various adaptation problems while using technology. Digital immigrants use technology mostly because of their needs. Therefore, technology is outside of its nature as a tool to improve themselves in unneeded situations. Digital sages, on the other hand, is a concept that represents a situation that emerges as a result of the prudent use of technology. Unlike digital natives and immigrants, digital sages use technology with a utilitarian approach, and integrate the knowledge they have acquired through technology into their lives, apart from being informed. In this direction, the study tries to explain the concept of "digital wisdom" by adding the concept of wisdom, which is a philosophical definition, to the existing technology concepts. While the concept of wisdom is on its way to becoming a debatable concept for ages, the field that covers the use of wisdom with its technological dimension is referred to as technology wisdom, also known as digital wisdom. The wisdom of technology guides life in many aspects. In this direction, the study looks at the concept of wisdom, which is a philosophical concept, in digital dimension, and tries to interpret the concept of digital wisdom, which is a new concept that has not been studied much in the literature. Interpretations are made in the light of literature reviews about technology. It is important in the study that the use of technology is handled with a different

dimension of wisdom. The limited literature on the subject will be illuminating for future studies. In addition, the necessity of the use of technology not only in the dimension of digital natives and digital immigration, together with the prudent use of technology, unlike other definitions, the individual who uses technology not only receives the technology offered to him, but also includes the technological information necessary for his daily life in the field of use, making the individual active against technology. will make a comment.